

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника
Юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

Присташи Л.Т.

Історія держави і права України

**Методичні вказівки з самостійної роботи для студентів І-го
курсу заочної форми навчання**

Івано-Франківськ
2014

ББК 67.0(4УКР)

П75

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рецензенти:

Адамович Сергій Васильович –доктор історичних наук, професор кафедри теорії та історії держави і права Прикарпатського національного університету ім.. В. Стефаника.

Книш Віталій Васильович - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права ім.. Короля Данила Галицького.

Присташ Л.Т.

П.75 Історія держави і права України [текст]: методичні вказівки для студентів I-го курсу денної форми навчання
/ Л.Т.Присташ. - Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013.-с.

Методичні вказівки з «Історії держави і права України» вміщують тематику самостійної роботи, методичні поради з питань самостійної роботи, список рекомендованої літератури, і має надати допомогу студентам у виробленні уміння самостійно вивчати історію держави і права України, аналізувати законодавчі акти, формулювати і обґрунтовувати історико-теоретичні висновки та узагальнення.

Вказівки призначені для студентів, аспірантів, викладачів.

ББК 67.9 (4 Укр)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

РОЗДІЛ ІІ. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

ТЕМА . ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА.

ТЕМА . АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНЩИНОЮ.

ТЕМА . ОРГАНІЗАЦІЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ.

ТЕМА . КОДИФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА У ХVІІІ СТ.

ТЕМА . АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИМИ ЗЕМЛЯМИ У СКЛАДІ АВСТРІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ (1771-1918РР.).

ТЕМА . РЕФОРМИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ. В УКРАЇНІ.

ТЕМА . ПРАВОВІ ОСНОВИ ВХОДЖЕННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ДО СКЛАДУ УРСР.

ТЕМА . ВХОДЖЕННЯ ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ ДО СКЛАДУ УРСР.

ТЕМА . ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАРОДНОЇ РАДИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ТЕМА . ВІДРОДЖЕННЯ І РОЗБУДОВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

РОЗДІЛ ІІІ.

Варіанти завдань для самостійної контрольної роботи

І семестр

Варіанти завдань для самостійної контрольної роботи

ІІ семестр

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Розділ I. Загальні методичні вказівки.

Даний методичний посібник покликаний допомогти студентам успішно виконати самостійну роботу з дисципліни «Історія держави і права України», а також навчити їх органічно поєднувати лекційну форму навчання з самостійною роботою над підручниками, посібниками, збірниками документів, довідковою літературою.

Самостійна робота є невід'ємною частиною кредитно-модульної системи організації навчального процесу, яку студент добре запам'ятовує і від якої одержує найбільшу користь, тому для неї відводиться істотне місце в навчальному процесі.

Самостійна робота спрямована на закріплення, розширення, поглиблення знань, одержаних на лекційних та семінарських заняттях і передбачає прищеплення навиків і вмінь роботи з науковою та навчальною літературою, нормативними актами, вироблення аналітичного мислення, формування власної думки.

В методичному посібнику вміщуються методичні поради до кожної теми, що допомагає студенту зорієнтуватися в навчальному матеріалі і вичерпно дати відповіді на поставлені завдання. Саме цьому також сприяє запропонований у посібнику обширний список літератури.

Для повного розуміння змісту самостійної роботи студенту необхідно з'ясувати предмет науки Історії держави і права України – це історія виникнення, змін і розвитку типів та форм держави і права, а також конкретних державних органів і правових інститутів народів, що населяли і населяють територію України. Треба зауважити, що історія держави і права вивчає політичні та правові інститути практично аж до сьогодення, тому вона стикується з чинним правом, допомагаючи певною мірою зрозуміти його сутність, негативні та позитивні сторони.

Отримані з даного методичного посібника навички студенти успішно зможуть використати під час виконання самостійної роботи з інших навчальних дисциплін.

Крім того, вивчення найважливіших пам'яток права вважається необхідною умовою не лише для підвищення якості історико-правової підготовки студентів та їхньої загальної юридичної культури, але й є суттєвою передумовою якісного засвоєння галузей права.

Процес виконання самостійної роботи з дисципліни «Історія держави і права України» дозволяє студенту сформувати навички аналізу історичного процесу державотворення України та розвитку її законодавства, розглянути взаємозв'язки державних структур (органів влади, судових органів, органів управління тощо), правових інститутів (окремих норм, галузей законодавства), правову культуру. Також виконання самостійної роботи сприяє розвитку у студента навичок дослідницького характеру, вміння працювати з науковою літературою, правовими першоджерелами та самостійно напрацьовувати висновки.

РОЗДІЛ II. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

ТЕМА .ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА.

1. Утворення Галицько-Волинського князівства.
2. Особливості суспільного ладу.
3. Державний устрій:
  - а) центральні органи влади і управління.
  - б) місцеві органи управління.
4. Судові органи і загальна характеристика правової системи.

Теми рефератів:

1. Державницька діяльність Данила Галицького.
2. Причини та наслідки поділу Галицько-Волинського князівства між Польщею, Литвою і Молдовою.

Список літератури:

1. Грушевський М. Ілюстрована історія України. - К., 1990.
2. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К., 1984.
3. Кульчицький В. С., Настюк М. І., Тищик Б. Й. З історії української державності. - Львів, 1992.
4. Музиченко П. П. Галицько-Волинське князівство: продовження традицій української державності. - Одеса, 1994.
5. Памятники русского права. - М., 1953. Вып. 2 або Российское законодательство X-XX веков - М., 1984. Т. 1.
6. Софроненко К.А. Общественно-политический строй Галицко-Волынской Руси XI-XIII вв. - М., 1955.
7. Котляр Т.Ф. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Руси X-XII вв. - К., 1994.
8. Історія держави і права України. У 2-х частинах. / за ред. А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 1996.
9. Хрестоматія з історії держави і права України у 2-х томах. / за ред. В.Д.Гончаренка. – К., 2000.
10. Музиченко П. Історія держави і права України. – Одеса, 2000.
11. І.Я.Терлюк Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. – Львівський інститут внутрішніх справ. – К.: “Атіка”, 1999.
12. О.Кузьмінець, В.Калиновський, П.Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. – К.: В-во “Україна”, 2000.
13. Історія держави і права України. Навчальний посібник / за ред. А.С.Чайковського. – К.: “ЮрінкомІнтер”, 2000.
14. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах. / за ред. В.Я.Тація, А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 2000.
15. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація /. - К., 2003.
16. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: "Атіка", 2005.
17. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України / видання 2-е. - К., "Атіка", 2006.
18. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.
19. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
20. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні поради

Розкриваючи перше питання, слід звернути увагу на факти, які сприяли історичному піднесенню Галицько-Волинської землі, а через аналіз державницької діяльності окремих галицьких і волинських князів висвітлити процес політичної консолідації, що завершився утворенням Галицько-Волинського князівства. Відповідь на наступні питання передбачає знання як загальних рис державно-правового укладу руських князівств у період феодальної роздробленості, так і специфічних особливостей власне Галицько-Волинського князівства. Водночас, відповідаючи на наступні питання, слід не обмежуватися хронологічними рамками існування Галицько-Волинського князівства, а охарактеризувати також і деякі правові пам'ятки попередньої епохи (Грамоту Івана Берладника, Рукописання Володимира Васильковича тощо).

Основні поняття і терміни

Боярська рада, боярські загони, воєводи, волостелі, двірсько-вотчинна система, князівські дружини, колективний сюзеренітет, лицарські ордени, магдебурзьке право, метрополія, “мужі градські”, Рукописання, сільські старости, “служилі князі”, установчі грамоти, феодальна роздробленість.

ТЕМА . АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНЩИНОЮ.

1. Юридичне оформлення приєднання Лівобережної України до Росії:
  - а) Постанова Земського Собору від 1 жовтня 1653 року;
  - б) рішення Переяславської Ради від 8 січня 1654 року;
  - в) Статті Б.Хмельницького, Березневі статті 1654 року;
  - г) царські жалувані грамоти від 27 березня 1654 та від 12 квітня 1654 року.
2. Формування території та механізму держави:
  - а) адміністративно-територіальний поділ;
  - б) вищі органи влади та управління;
  - в) місцеві органи влади та управління;
3. Судові органи.
4. Збройні сили.
5. Поступове обмеження та ліквідація царизмом автономного устрою України.

Теми рефератів:

- 1.Зборівський і Білоцерківський договори Б.Хмельницького з Польщею.
2. Причини ліквідації автономії України у складі Російської імперії.

Список літератури:

1. Бабій Б., Кульчицький В. Ліквідація царизмом автономного устрою України // Український календар. 1964 (Варшава).
2. Бойко І.Й. Держава і право Гетьманщини. - Львів, 2000.
3. Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы. В 3-х томах. - М., 1953 або Хрестоматія з історії держави і права України. У 2-х томах. - К., 1997. Т. 1.
4. Голобуцький В, Запорізьке козацтво. - К., 1994.
5. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст., кордони, населення, право. - К., 1996.
6. Дядиченко В.А, Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України кінця XVII - початку XVIII ст. - К., 1959.
7. Іванченко Р. П, Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. – К., 1996.
8. Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини. - К.,1996.
9. Софроненко К.А, Малороссийский приказ русского государства второй половины XVII века - М., 1960.
10. Універсали Богдана Хмельницького. 1648-1657. - К., 1998.

11. Прицак О. Пилип Орлик, його конституція і бачення проблем тогочасної України // Дзвін. - 1990. - №2.
12. Ульяновський В.І. Переяславська рада без шат апологетики або переяславська легенда. //Трибуна, 1991. - №3,5,8.
13. Ткач А. П. Причини ліквідації автономної України в складі Російської імперії // Проблеми правознавства. - 1966. - Вип.4.
14. 340 років Переяславської Ради. Міжнародна наукова конференція. Тези доповідей конференції 12-13 березня 1994 р. - Вип. 1-2.- Донецьк, 1994.
15. Історія держави і права України. У 2-х частинах. / за ред. академіка А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 1996.
16. Хрестоматія з історії держави і права України у 2-х томах. / за ред. В.Д.Гончаренка. – К., 2000.
17. Музиченко П. Історія держави і права України. – Одеса, 1999.
18. І.Я.Терлюк Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. – Львівський інститут внутрішніх справ. – К.:”Атіка”, 1999.
19. О.Кузьмінець, В.Калиновський, П.Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. – К.: В-во “Україна”, 2000.
20. Історія держави і права України. Навчальний посібник / за ред. А.С.Чайковського. – К.: “ЮрінкомІнтер”, 2000.
21. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах. / за ред. В.Я.Тація, А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 2000.
22. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація /. - К., 2003.
23. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: Галицько-Волинського князівства. Відповідь на наступні питання передбачає знання як загальних рис державно-правового укладу руських князівств у період феодальної роздробленості, так і специфічних особливостей власне Галицько-Волинського князівства. Водночас, відповідаючи на наступні питання, слід не обмежуватися хронологічними рамками існування Галицько-Волинського князівства, а охарактеризувати також і деякі правові пам'ятки попередньої епохи (Грамоту Івана Берладника, Рукописання Володимира Васильковича тощо).

Основні поняття і терміни

Боярська рада, боярські загони, воєводи, волостелі, двірсько-вотчинна система, князівські дружини, колективний сюзеренітет, лицарські ордени, магдебурзьке право, метрополія, “мужі градські”, Рукописання, сільські старости, “служилі князі”, установчі грамоти, феодальна роздробленість.

ТЕМА . ОРГАНІЗАЦІЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ.

1. Виникнення Запорізької Січі.
2. Характеристика військової і територіальної організації Війська Запорізького.
3. Органи влади і управління Запорізької Січі.
4. Суд і судочинство в Запорізькій Січі.
5. Характерні риси козацького права Запорізької Січі.
6. Причини ліквідації Запорізької Січі і створення Задунайської Січі.

Рекомендована література:

1. Архів Коша Нової Запорізької Січі.- Київ, 1994.
2. Вербинець Л. Судівництво і кари на Запоріжжю//и Українське козацтво. – 1973. – Ч. 2 (24).
3. Гайдай Г. Козацький суд// Український світ. – 1996. - № 1-3.
4. Голобуцький В. О. Запорозькое козацтво. – Київ, 1994.
5. Грозовський І. Звичаєве право Запорозької Січі // Право України, 1991.- № 10.

6. Грозовський і. М. Козацьке право // Право України, 1997. - № 6.
7. Грозовський і. М. Право Нової Січі(1743-1775р.). Навч. посібник. – Харків, 2000.
8. Грозовський І. М. Право власності на землю в Запорізькій Січі// Право України, 1997 - № 8.
9. Грушевський М. С. Історія України-Руси: у 11 т. – Т. 7 : Козацькі часи до року 1625. – Київ, 1995.
10. Гурій О. І. Українська козацька держава в другій половині 17 – 18ст.: кордони, населення, право. Київ, 1996.
11. Гуслистий К., Апанович О. Запорізька Січ та її прогресивна роль в історії українського народу. Київ, 1954.
12. Крип'якевич І. П. Козаччина в політичних комбінаціях 1620-1630рр.// Записки наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка, 1914. – т. 117-118.
13. Крип'якевич І. П. Козаччина і Баторієві вольності// Джерела до історії України-Руси, Львів, 1908 – т.8.
14. Наріжний С. Судівництво і кари на Запоріжжі. – Прага, 1939р.
15. Паньонко І. М. Система органів управління Запорізької Січі: Монографія . – Львів, 2006.
16. Скальковський А. О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького. – Дніпропетровськ, 1994.
17. Терлецький О. Гетьманська Україна й Запорізька Січ., Львів – 1935.
18. Щербак В. О. Запорозька січ як фактор консолідації українського козацтва до середини 17 ст.// Український історичний журнал. – 1995. № 5.
19. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків: у т. 3 – Львів, 1991. – Т. 2.
20. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків : у 3 т. – Львів, 1990. – Т. 1.

Методичні рекомендації

Розглядаючи дану тему, необхідно проаналізувати передумови виникнення Запорізької Січі, а також, її вплив на державотворчі процеси в українських землях. Потрібно здійснити характеристику військової та територіальної організації Війська Запорізького. Необхідно ретельно проаналізувати систему центральних органів влади та управління Запорізької Січі, а також її місцевих органів управління, дослідити порядок їх формування та компетенцію. Окрему увагу потрібно присвятити системі судових органів Запорізької Січі, їх компетенції та порядку здійснення зазначеними судами судочинства

ТЕМА . КОДИФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА У ХVІІІСТ.

1. Джерела права України за Березневими статтями 1654 року:
  - а) звичаєве (козацьке право);
  - б) нормативні акти автономної влади;
  - в) польсько-литовське законодавство;
  - г) збірники магдебурзького права.
2. Складення, джерела і структура Кодексу 1743 року.
3. Характеристика цивільного права:
  - а) право власності;
  - б) забор'язальне право (основні види договорів, їх зміст та оформлення);
  - в) сімейно-шлюбне право;
  - г) право спадщини.
4. Основні риси кримінального права:
  - а) поняття і види злочинів;
  - б) мета і система покарань.
5. Характер та особливості судового процесу.
6. Пам'ятки права України другої половини ХVІІІ століття та першої половини ХІХ століття.

- а) Суд і розправа в правах малоросійських 1750-1758 років;
- б) Екстракт малоросійських прав 1767 року і його переробка 1786 року;
- в) судова реформа в Україні 1760-1763 років;
- г) Екстракт із указів, інструкцій і постанов 1786 р.;

Теми рефератів:

- 1 Загальна характеристика джерел права України на час входження її до складу Російської імперії.
2. Юридична платформа руху за незалежну соборну Україну. Гадяцький трактат І.Виговського і Конституція Пилипа Орлика 1710 р.
3. Причини і наслідки кодифікаційних робіт. «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743р.

Список літератури:

1. Бойко І.Й. Зобов'язальне право Гетьманщини за "Правами, за якими судиться малоросійський народ" 1743 р. - Львів, 1998.
2. Кульчицький В.С. Кодифікація права на Україні у XVIII столітті. - Львів, 1958.
3. Кульчицький В.С. Видатна пам'ятка українського права // Республіканець. – Львів, 1993, № 11-12.
4. Кульчицький В.С. Суд і розправа в правах малоросійських 1750 року Ф.Чуйкевича //Український календар. 1070 (Варшава).
5. Кульчицький В.С. Джерела права в Галичині за часів австрійського панування // Проблеми правознавства - К., 1971. Вип. 19 або Кульчицький В.С. Застосування кодексів австрійського права на території Галичини // Стан кодифікаційного процесу в Україні: системність, пріоритети, уніфікація. - К.. 1995.
6. Месяц В.Д. История кодификации права на Украине в первой половине XVIII в. – К., 1963.
7. Пашук А.Й. Суд і судочинство на лівобережній Україні в XVII-XVIII ст. – Львів, 1967.
8. Права за якими судиться малоросійський народ 1743. - К., 1997.
9. Тищик Б. Й. Лешкович Я. О. Олександр Безбородько як теоретик і практик українського права і політики // Вісник Львівського університету. Серія юридична - Львів, 1996.
10. Ткач А.П. Історія кодифікації дореволюційного права України. – К., 1968.
11. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація /. - К., 2003.
12. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: "Атіка", 2005.
13. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України / видання 2-е. - К., "Атіка", 2006.
14. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
15. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

ТЕМА . АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИМИ ЗЕМЛЯМИ У СКЛАДІ АВСТРІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ (1771-1918РР.).

1. Захоплення західноукраїнських земель Австрією та його історико-правова характеристика.
2. Організація управління Галичиною і Буковиною до середини XIX століття:
  - а) губернатор: порядок призначення, повноваження та діяльність;
  - б) становий сейм: порядок формування, склад і компетенція;
  - в) окружні старости, їх призначення та діяльність;
  - г) мандатори, їх компетенція та діяльність.
3. Утворення Австро-Угорщини: причини та умови
  - а) органи влади і управління Австрії за Конституцією 1867 року;
  - б) органи влади і управління Угорщини за Конституцією 1848 року.
4. Органи урядової адміністрації в Галичині і Буковині:
  - а) намісник (крайовий президент);
  - б) повітові старости;

- в) сільські в'їти.
- 5. Організація управління на Закарпатті.
- 6. Органи крайового та місцевого самоврядування у Галичині і Буковині:
  - а) галицький і буковинський крайові сейми;
  - б) повітові, міські і сільські ради.
- 7. Судові органи.

Рекомендована література:

1. Кульчицький В.С. Галицький крайовий сейм - знаряддя соціального і національного пригнічення трудящих // Питання теорії і практики радянського права. - Львів, 1958.
2. Кульчицький В.С. Органи державного управління Галичиною за конституцією 1867 року // Вісник Львівського університету. Серія юридична - Львів, 1966.
3. Кульчицький В.С. Державний лад і право в Галичині (в другій половині ХІХ-на початку ХХ ст.).- Львів, 1966.
4. Кульчицький В.С. Утворення коронного краю Галичини в складі Австрії // Проблеми правознавства. - К.. 1969. Вип. 13.
5. Кульчицький В.С. Галицьке намісництво та його антинародна діяльність // Вісник Львівського університету. Серія юридична. - Львів, 1975.
6. Кульчицький В.І., Бойко І.Й. Система судових органів Галичини у складі Австро-Угорщини // Право України, 2001 .-№11.
7. Кульчицький В.С. Бойко І.Й., Настасяк І.Ю., Мікула О.І. Апарат управління Галичиною в складі Австро-Угорщини.- Львів, 2002.
8. Никифорак М.В. Державний лад і право на Буковині в 1774-1918 рр. - Чернівці, 2000.
9. Хрестоматія з історії держави і права України. У 2-х т. / За ред В.Д. Гончаренка. - К., 2000.-Т. 1.
10. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація /. - К., 2003.
11. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: "Атіка", 2005.
12. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.
13. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
14. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні рекомендації

Висвітлюючи дану тему, необхідно розпочати з розкриття передумов загарбання Австрією західноукраїнських земель та висловити свою позицію щодо його юридичного оформлення. Значну увагу необхідно зосередити на висвітленні органів управління Галичиною і Буковиною до середини ХІХ ст. Зокрема, губернатора, окружного старости, мандаторів. Важливим є з'ясування причин об'єднання Австрії і Угорщини в одну дуалістичну державу, а також показати порядок формування органів влади та управління за австрійською конституцією 1867 р. і угорською конституцією 1848 р. Особливу увагу необхідно приділити характеристиці організації і діяльності органів урядової адміністрації в Галичині і Буковині, а також органів самоврядування і судової системи.

ТЕМА . РЕФОРМИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ. В УКРАЇНІ.

1. Передумови і характеристика реформ другої половини ХІХ ст. в Росії та в Україні.
2. Селянська реформа 1861 р. в Україні.
3. Земська 1864 р. і міська 1870 р. реформи в Україні.
4. Прийняття і структура Судових статутів 1864 року.
5. Судова система за Статутами:
  - а) місцеві судові установи;
  - б) загальні судові установи;
  - в) залишки станових судів.
6. Зміни в цивільному і кримінальному судочинстві.
7. Реорганізація прокуратури та заснування адвокатури.
8. Особливості проведення реформ в Україні в другій половині ХІХ ст.

Теми рефератів:

1. Поліцейська і жандармська реформи в Росії (середина XIX ст.)
2. Університетська і шкільна реформи середини XIX ст. і їх особливості на Україні.
3. Формування і розвиток адвокатури в Росії в XIX ст.

Список літератури:

1. Виленский Б. В. Судебная реформа и контрреформа в России. – Саратов, 1969.
2. Воробейкова Т.У., Дубровина А.Б. Преобразование административно-полицейского аппарата, суда и тюремной системы России во второй половине XIX века. - К., 1973.
3. Кульчицький В. С. З історії адвокатури царської Росії // Проблеми правознавства. - К., 1966. Вип. 3 або Варфоломеева Т. В., Святоцький О.Д., Кульчицький В. С. Історія адвокатури України. - К., 1992.
4. Российское законодательство X-XX веков. - М., 1991. Т. 8 або Хрестоматія по історії государства и права СССР. - М., 1990.
5. Святоцький О.Д., Медведчук В. В. Адвокатура: історія і сучасність. - К., 1997.
6. Щербина П.Ф. Судебная реформа 1864 года на Правобережной Украине. - Львов, 1974.
7. Боднаревський А. В. Волосне управління та становище селян на Україні після реформи 1861 р. - К., 1961.
8. Литвак Б. Т. Переворот 1861 года в России: почему не реализовалась реформаторская альтернатива. - М., 1991.
9. Овчаренко Ю.Ф. Московская охранка на рубеже веков // Отечественная история. - 1993. - №3.
10. Історія держави і права України. У 2-х частинах. /за ред. А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 1996.
11. Хрестоматія з історії держави і права України у 2-х томах. / за ред. В.Д.Гончаренка. – К., 2000.
12. Музиченко П. Історія держави і права України. – Одеса, 2000.
13. І.Я.Терлюк Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. – Львівський інститут внутрішніх справ. – К.: “Атіка”, 1999.
14. О.Кузьмінець, В.Калиновський, П.Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. – К.: В-во “Україна”, 2000.
15. Історія держави і права України. Навчальний посібник / за ред. А.С.Чайковського. – К.: “ЮрінкомІнтер”, 2000.
16. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах. / за ред. В.Я.Тація, А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 2000.
17. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація / - К., 2003.
18. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: "Атіка", 2005.
19. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.
20. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
21. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні поради

Перше питання передбачає насамперед розкриття системного характеру реформ. Розглядаючи друге питання, слід звернути увагу на юридичні документи, які закріплювали реформу, та на особливості проведення селянської реформи в Україні. Розкриваючи третє питання, треба розповісти про систему земських органів самоврядування (Губернські і повітові земські збори та губернські і повітові земські управи) та порядок їх формування, відповідаючи на четверте питання, необхідно з'ясувати основні риси судової системи та процесу напередодні реформи, висвітлити причини, процес підготовки і принципи, за якими провадилась реформа, систему нормативних документів (судових статутів), які її закріпили, розповісти про систему мирової юстиції, систему загальної юстиції та нові демократичні принципи судочинства.

Основні поняття і терміни

Буржуазія, волостелі і старшина, волосні суди, викуп, виборчі курії, губернатори, генерал-губернатори, державні селяни, думські гласні, дворянство, дворянські збори, двірські седяни, жандармерія, земські дільничі начальники, земські збори, земські установи, з'їзди мирових суддів, купецтво, міські думи, міські управи, мирові судді, окружні суди, повітові землевласники, поліція, присяжні засідателі, судові палати, селянство, Сенат, сільське товариство, селянський схід, староста, тимчасовозобов'язані селяни, уставні грамоти, фабричне законодавство, фабричні селяни

ТЕМА . ПРАВОВІ ОСНОВИ ВХОДЖЕННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ДО СКЛАДУ УРСР.

1. Соціально-політичне становище Західної України в складі Польщі.
2. Пакт Молотова-Ріббентропа 1939 року, його зміст і оцінка.
3. Похід Червоної Армії в Західну Україну і створення тимчасових органів народної влади.
4. Державно-правові акти Народних Зборів Західної України.
5. Державне будівництво в західних областях УРСР.

Теми рефератів:

1. Зміст та оцінка пакту Молотова-Ріббентропа.
2. Державне будівництво в західних областях УРСР.

Список літератури:

1. Бабій Б. М. Возз'єднання Західної України з Українською РСР - К., 1954.
2. Возз'єднання українського народу в єдиній Українській радянській державі. Збірник документів і матеріалів. - К., 1949.
3. Коваль В. С. Радянсько-німецький пакт 1939 року // Минуле України: відповлені сторінки. - К., 1991.
4. Кульчицький В. С. та інші. Вхідження Галичини, Північної Буковини та Закарпаття до складу України (1939-1945 рр.) - Дрогобич, 1995.
5. Присташ Л.Т. Апарат управління Західною Україною в складі Польщі. - Львів, 1998 або Кульчицький В.С., Лісна І.С. Апарат управління Західною Україною в складі Польщі // Вісник Львівського університету. Серія юридична. - Львів, 1993.
6. Присташ Л.Т. Соціально-економічне становище Західної України у складі Польщі (1921-1939 рр.) / Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Випуск 2. - Івано-Франківськ, 1998.
7. Торжество історичної справедливості. - Львів, 1968.
8. Історія держави і права України. У 2-х частинах. / за ред. А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 1996.
9. Хрестоматія з історії держави і права України у 2-х томах. / за ред. В.Д.Гончаренка. – К., 2000.
10. Музиченко П. Історія держави і права України. – Одеса, 2000.
11. І.Я.Терлюк Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. – Львівський інститут внутрішніх справ. – К.: “Атіка”, 1999.
12. О.Кузьмінець, В.Калиновський, П.Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. – К.: В-во “Україна”, 2000.
13. Історія держави і права України. Навчальний посібник / за ред. А.С.Чайковського. – К.: “ЮрінкомІнтер”, 2000.
14. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах. / за ред. В.Я.Тація, А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 2000.
15. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація / - К., 2003.
16. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: "Атіка", 2005.
17. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.
18. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
19. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні поради

Розкриваючи питання, дати аналіз соціально-політичному становищу Західної України в складі Польщі. Дати оцінку Пакту-Молотова-Ріббентропа 1939 р., прослідкувати історію створення тимчасових органів влади та виборів до Народних зборів Західної України.

Основні поняття і терміни

Пакт Молотова-Ріббентропа, таємний протокол, ревкоми, комітети, тимчасові управління, селянські комітети, народні збори, НКЮ, оргбюро колегії адвокатів.

ТЕМА . ВХОДЖЕННЯ ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ ДО СКЛАДУ УРСР.

1. Юридичне оформлення окупації Північної Буковини Румунією.
2. Соціально-політичне становище Північної Буковини в складі Румунії.
3. Звільнення Північної Буковини і створення тимчасових органів влади і управління.
4. Закон Верховної Ради СРСР про включення Північної Буковини та українських повітів Бессарабії до УРСР.
5. Державне будівництво в Північній Буковині.

Теми рефератів:

1. Характеристика органів влади і управління Північної Буковини у склад Румунії.
2. Юридичне оформлення окупації Північної Буковини Румунією.

Список літератури:

1. Кульчицький В.С. Воз'єднання Північної Буковини з Українською РСР // Вісник Львівського університету. Серія юридична. - Львів, 1963.
2. Кульчицький В.С. Державне будівництво в Північній Буковині в 1940-1941 роках // Проблеми правознавства. - К., 1974. Вип. 27.
3. Лісна І. С. Примусове включення Північної Буковини до складу королівської румунії // На шляху до правової держави. – Львів, 1992.
4. Кульчицький В.С. та інші. Входження Галичини, Північної Буковини та Закарпаття до складу України (1939-1945 рр). - Дрогобич, 1995.
5. Радянська Буковина. 1940-45 р.р. Документи і матеріали. - К., 1967.
6. Торжество історичної справедливості. - Львів. 1968.
7. Історія держави і права України. У 2-х частинах. / за ред. академіка АПрН України А.Й.Рогожина. – К.: "ІнЮре", 1996.
8. Хрестоматія з історії держави і права України у 2-х томах. / за ред. В.Д.Гончаренка. – К., 2000.
9. Музиченко П. Історія держави і права України. – Одеса, 2000.
10. І.Я.Терлюк Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. – Львівський інститут внутрішніх справ. – К.: "Атіка", 1999.
11. О.Кузьмінець, В.Калиновський, П.Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. – К.: В-во "Україна", 2000.
12. Історія держави і права України. Навчальний посібник / за ред. А.С.Чайковського. – К.: "ЮрінкомІнтер", 2000.
13. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах. / за ред. В.Я.Тація, А.Й.Рогожина. – К.: "ІнЮре", 2000.
14. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація / . - К., 2003.
15. Петро Захарченко. Історія держави і права України. - К.: "Атіка", 2005.
16. . Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.
17. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
18. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні поради

Розкриваючи питання, дати аналіз юридичному оформленню окупації Північної Буковини Румунією та проаналізувати соціально-політичне становище Північної Буковини в складі Румунії. Проаналізувати Закон “Про включення північної частини Буковини і Акерманського та Ізмаїльського повітів Бессарабії до складу УРСР».

Основні поняття і терміни

Румунська національна рада, генеральний конгрес, Сен-Жерменський договір, конституційна монархія, палата депутатів, палата сенату, конституція, префекту, претори, примари, створення Чернівецької та Ізмаїльської областей, створення районів.

ТЕМА . ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАРОДНОЇ РАДИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

1. Соціально-політичне становище Закарпаття в складі Чехословаччини.
2. Звільнення Закарпаття від фашистських загарбників і створення органів народної влади.
3. Становлення народно-демократичного ладу в Закарпатті та його правова основа.
4. Державне будівництво в Закарпатській Україні у 1944-1945 роках. Діяльність Народної Ради.
5. Юридичне оформлення возз'єднання Закарпаття з УРСР.

Теми рефератів:

1. Державне будівництво в Закарпатській Україні у 1944-1945 рр. Діяльність Народної Ради.
2. Юридичне оформлення возз'єднання Закарпаття з УРСР.

Список літератури:

1. Вечеш М., Задорожний В. Велич і трагедія Карпатської України. – Ужгород, 1993.
2. Вісник Народної Ради Закарпатської України. – Ужгород. 1944-1945.
3. Кульчицький В. С.. Законодавча діяльність Народної Ради Закарпатської України // Проблеми правознавства. – К., 1971. Вип.20.
4. Кульчицький В.С. та інші. Возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною (соціально-політичні і правові основи). – Львів. 1985.
5. Кульчицький В. С. Правове становище Закарпаття у складі Чехословаччини // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. – Львів, 1995.
6. Шляхом до щастя. Нариси історії Закарпаття. – Ужгород, 1973.
7. Історія держави і права України. У 2-х частинах. / за ред. Академіка АпрН України А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 1996.
8. Хрестоматія з історії держави і права України у 2-х томах. / за ред. В.Д.Гончаренка. – К., 2000.
9. Музиченко П. Історія держави і права України. – десса, 2000.
10. І.Я.Терлюк Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. – Львівський інститут внутрішніх справ. – К.:”Атіка”, 1999.
11. О.Кузьмінець, В.Калиновський, П.Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. – К.: В-во “Україна”, 2000.
12. Історія держави і права України. Навчальний посібник / за ред. А.С.Чайковського. – К.: “ЮрінкомІнтер”, 2000.
13. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах. / за ред. В.Я.Тація, А.Й.Рогожина. – К.: “ІнЮре”, 2000.
14. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація /. – К., 2003.
15. Петро Захарченко. Історія держави і права України. – К.: «Атіка», 2005.
16. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.

17. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
18. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні поради

У ході підготовки до заняття проаналізувати соціально-політичне становище Закарпаття в складі Чехословаччини, вивчити становлення народно-демократичного ладу в Закарпатті і його правову основу. Дати оцінку юридичному оформленню возз'єднання Закарпаття з УРСР.

Основні поняття і терміни

Народні комітети, з'їзд народних комітетів, маніфест, Народна Рада, Декрети, Закарпатська область.

ТЕМА . ВІПРОДЖЕННЯ І РОЗБУДОВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Розпад СРСР і угода про утворення Співдружності Незалежних Держав.
2. Прийняття Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року, її зміст і значення.
3. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року: його характеристика та історичне значення.
4. Демократизація суспільно-політичного життя.
5. Гуманізація правових відносин у незалежній Україні.
6. Основні положення і значення Конституції України від 28 червня 1996 року.

Рекомендована література

1. Гончаренко В.Д. Тернистий шлях до незалежності // Вісник Академії правових наук України.-1999.-№2(17).
2. Іванченко Р.П. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. - К., 1996.
3. Історія української Конституції. Упорядники: А. Слюсаренко. М. Юменко.- К., 1997.
4. Коментар до Конституції України.-К., 1996.
5. Конституція незалежної України. У 3-х томах. Документи, коментарі, статті. Упорядники: Головатий С, Юзьков Л.- К., 1995.
6. Нор В., Стецюк П. Конституція- Основний закон України в запитаннях і відповідях. – Львів, 1996.
7. Субтельний О. Україна. Історія. – К., 1991.
8. Хрестоматія з історії держави і права України. У 2-х т. / За ред В.Д.Гончаренка. – К., 2000.- Т. 2.
9. Історія держави і права України у 2-х томах / за ред. В.Я. Тація /. – К., 2003.
10. Петро Захарченко. Історія держави і права України. – К.: «Атіка», 2005.
11. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Підручник. - К.: Ін-Юре, 2007.
12. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
13. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. – Рек. МОН. – К.:Юрінком Інтер, 2010.

Методичні рекомендації

У процесі підготовки до заняття треба проаналізувати соціально-політичні, економічні відносини у СРСР, які загострилися на початку 90-х років ХХ ст. Варто визначити чинники, які привели до розпаду СРСР і укладення угоди про утворення Співдружності Незалежних Держав. Важливим є встановлення передумов прийняття Декларації про державний суверенітет та

визначення його значення. Значну увагу необхідно приділити характеристиці Акту проголошення незалежності України, за яким було утворено українську державу. Особливу увагу варто приділити характеристиці основних положень чинної Конституції України.

РОЗДІЛ III.

Варіанти завдань для самостійної контрольної роботи

I семестр

Варіант-1

1. Чотири етапи формування державності у східних слов'ян (реферат).
2. Органи влади і управління Галицько-Волинського князівства (схема).
3. Коротка характеристика структури Литовського Статуту 1529р (конспект)
4. Описати коло спадкоємців за законом у Польському королівстві.

Варіант-2

1. Структура державного апарату Київської Русі (схема).
2. Судові органи Галицько-Волинського князівства (реферат).
3. Характеристика Березневих статей 1654р. (конспект)
4. Описати коло спадкоємців за законом у Великому князівстві Литовському.

Варіант-3

1. Князівське законодавство у Київській Русі (конспект)
2. Органи влади і управління Речі Посполитої (схема).
3. Постанова Земського Собору від 1 жовтня 1653р. та рішення Переяславської Ради від 8 січня 1654р. (реферат)
4. Перечислити повноваження Першої Малоросійської колегії.

Варіант-4

1. Особливості суспільного ладу Галицько-Волинського князівства (реферат)
2. Судова система Речі Посполитої (схема)
3. Право власності за Литовським Статутом 1588р. (конспект)
4. Перечислити повноваження Другої Малоросійської колегії.

Варіант-5

1. Види злочинів за Руською Правдою (реферат)
2. Адміністративно- територіальний поділ Гетьманщини (конспект)
3. Органи влади і управління за Конституцією УНР 1918р. (схема)
4. Перечислити повноваження Пани-Ради.

Варіант-6

1. Види покарань за Руською Правдою (реферат)
2. Нормативні акти автономної влади Гетьманщини (конспект)
3. Органи влади і управління в Галичині у першій половині XIXст. (схема)
4. Перечислити майнові права селян за реформою 1864р.

Варіант-7

1. Характеристика структури Руської Правди (конспект).
2. Правове становище селян у Речі Посполитій (реферат).
3. Органи влади і управління в Галичині у складі Австро-Угорщини (схема)
4. Перечислити повноваження Генерального уряду за Гетьманщини.

Варіант-8

1. Право власності у Київській Русі (реферат).
2. Ремісничі цехи за Речі Посполитої (конспект)
3. Органи влади і управління за Конституцією Пилипа Орлика (схема).
4. Перечислити повноваження Військової (козацької) Ради.

Варіант-9

1. Зобов'язальне право Речі Посполитої (реферат).
2. Організація управління у Закарпатті у складі Австрії та Австро-Угорщини (конспект).
3. Структура Генерального уряду (схема).
4. Перечислити повноваження Крайового президента в Галичині у ХІХст.

Варіант-10

1. Джерела права Галицько-Волинського князівства (реферат)
2. Структура Кодексу 1743р.(Гетьманщина) (конспект)
3. Органи влади і управління на Закарпатті у складі Австро-Угорщини (схема).
4. Перечислити повноваження гетьмана Української держави (1918р.).

Варіант-11

1. Характер та особливості судового процесу у Київській Русі (реферат)
2. Збройні сили Гетьманщини (конспект)
3. Органи влади і управління на західноукраїнських землях у складі Речі Посполитої (схема)
4. Перечислити повноваження мандаторів у Галичині.

Варіант-12

1. Поняття та види злочинів за Литовськими статутами (реферат)
2. Правовий статус Запорізької Січі (конспект).
3. Орган урядової адміністрації в Галичині у складі Австрії та Австро-Угорщини (схема).
4. Перечислити повноваження Сейму Речі Посполитої.

Варіант-13

1. Церковні статuti великих князів київських(конспект).
2. Мета і система покарань у Речі Посполитій (реферат)
3. Органи влади управління в період Гетьманщини (схема).
4. Перечислити повноваження Станового сейму в Галичині.

Варіант-14

1. Порядок формування Станового сейму в Галичині (конспект)
2. Право власності за Кодексом 1743р. (реферат)

3. Органи влади управління в Київській Русі (схема)
4. Перечислити повноваження Галицького крайового сейму.

Варіант-15

1. Порядок формування Галицького крайового сейму (конспект).
2. Поняття і види злочинів за Кодексом 1743р. (реферат).
3. Організація самоврядування в Запорізькій Січі (схема).
4. Перечислити повноваження окружних старост в Галичині у першій пол. XIXст.

Варіант-16

1. Мета і система покарань за Кодексом 1743р.(реферат)
2. Порядок формування органу самоврядування у містах за Магдебурським правом (конспект).
3. Органи влади управління в Київській Русі (схема).
4. Дати визначення: що таке «опала».

Варіант-17

1. Судові органи Речі Посполитої (реферат).
2. Характеристика Екстракту малоросійських прав 1767р. та його переробка 1786р. (конспект)
3. Органи влади і управління в містах з Магдебурським правом (схема)
4. Перечислити повноваження сільських в'їтів у Галичині у першій половині XIXст.

Варіант-18

1. Судова реформа в Україні 1760-1763рр.(реферат).
2. Порядок формування органів земського самоврядування в повітах у 1864р.(конспект).
3. Організаційна структура Запорізьської Січі (схема).
4. Перечислити повноваження Гетьмана у козацько-гетьманській державі.

Варіант-19.

1. Суд і розправа в правах малоросійських 1750-1758 рр.(реферат).
2. Місцеві судові установи за реформою 1864р.(конспект).
3. Судова система Гетьманщини (схема).
4. Перечислити повноваження органів місцевого самоврядування(рад) у Галичині у складі Австрії та Австро-Угорщини.

Варіант-20.

1. Селянська реформа 1861р.(реферат).
2. Місцеве управління в Галицько-Волинському князівстві(конспект).
3. Органи влади і управління в Галичині у першій половині XIX ст.(схема)
4. Перечислити повноваження Пани-Ради.

Варіант-21.

1. Соціально-політичне становище Західної України у складі Австро-Угорщини (реферат).
2. Звід законів Російської імперії та його поширення в Україні(конспект).
3. Органи влади і управління в містах з Магдебургським правом (схема).

4. Перечислити назви судів за судовою реформою 1864р.

Варіант-22.

1. Організація управління на Закарпатті в період австрійського панування (реферат).
2. Поступове обмеження та ліквідація царизмом автономного устрою України (конспект)
3. Органи крайового та місцевого самоврядування в Галичині у складі Австрії та Австро-Угорщини(схема).
4. Перечислити повноваження міських управ за міською реформою 1870р.

Варіант-23.

1. Загальні судові установи за реформою 1864р.(реферат).
2. Структура Генерального уряду (схема).
3. Види грошових штрафів у Київській Русі (конспект).
4. Перечислити особисті права, які одержали селяни за реформою 1861р.

Варіанти завдань для самостійної контрольної роботи

II семестр

Варіант 1

1. Товариство українських поступовців (ТУП) – політичне об'єднання як основа створення Центральної Ради (конспект).
2. Характеристика Конституції Пилипа Орлика (реферат).
3. Органи влади і управління, створені внаслідок походу Червоної Армії в Західній Україні у 1939-1940 рр. (схема).
4. Коли було укладено перший союзний робітничо-селянський договір між РСФРР та УСРР?

Варіант 2

1. Характеристика положень Конституції УНР про Національні союзи (реферат).
2. Органи влади і управління ЗУНР, порядок їх утворення та компетенція (схема).
3. Нормативно-правові акти, які юридично оформили окупацію Північної Буковини Румунією (конспект).
4. Які заходи уряду сприяли виникненню нової буржуазії за НЕП у промисловості?

Варіант 3

1. Всеукраїнський Національний конгрес, його склад, ухвали (конспект).
2. Утворення ЗУНР (реферат).
3. Адміністративно-територіальний поділ у Північній Буковині в період окупації Румунією у 1918-1940рр. (схема).
4. В якій галузі спостерігалось зростання приватних підприємств в період НЕП?

Варіант 4

1. Соціально-політичне становище українських земель у складі Польщі у міжвоєнний період (реферат).
2. Державне будівництво в Західних областях УСРР після приходу Червоної Армії (конспект).
3. Органи влади і управління за Конституцією УСРР 1929р. (схема).
4. Які зміни в трудових відносинах відбувалися за НЕП?

Варіант 5

1. Утворення Центральної Ради, її повноваження.(реферат).
2. Паризька мирна конференція, кінець ЗУНР (конспект).
3. Органи влади і управління за Конституцією УСРР 1919р. (схема).
4. Які заходи уряду стимулювали до розгортання товарообміну в період НЕП?

Варіант 6

1. Організація влади в ЗУНР, її правова основа (реферат).
2. Перший універсал Центральної Ради, його зміст (конспект).
3. Органи влади і управління за Конституцією УРСР 1937р. (схема).
4. Назвати три основні положення Конституційного договору 1995р.

Варіант 7

1. Становлення народно-демократичного ладу в Закарпатті та його правова основа (після звільнення від німецько-фашистських загарбників) (реферат).
2. Організація влади в Українській Народній Республіці за Центральної Ради (схема).
3. Виборчий закон Директорії (конспект).
4. Який принцип оплати праці впроваджувався в період НЕП?

Варіант 8

1. Перший з'їзд Народних комітетів Закарпатської України (конспект).
2. Органи влади і управління за Конституцією Пилипа Орлика (схема).
3. Кінець ЗУНР, причини поразки (реферат).
4. Які категорії населення позбавлялися виборчих прав за Постановою Раднаркому України від 8 лютого 1919р.?

Варіант 9

1. Об'єднання Західної Української Народної Республіки та Української Народної Республіки (конспект).
2. Національні Союзи в Конституції УНР 1918р.(реферат).
3. Судова система в Закарпатській Україні у 1945 р. (схема).
4. Які нові органи влади виникли внаслідок реформування місцевої влади в Україні у 1992р. та у 1994р.

Варіант 10

1. Збройні сили ЗУНР (конспект).
2. Державне будівництво в Північній Буковині після звільнення від румунської окупації (реферат).
3. Органи влади і управління за Гетьманату Павла Скоропадського (схема).
4. Викласти коротко зміст «Наказу Українській Центральній Раді» від 5 травня 1917р.

Варіант 11

1. Другий Універсал Центральної Ради, його зміст (реферат).
2. Закон про земельну реформу в ЗУНР. Вимоги до державних службовців в ЗУНР (конспект).
3. Органи влади і управління в Північній Буковині в період румунської окупації (схема).
4. Що таке « Новоогарьовський процес»?

Варіант 12

1. Органи влади і управління ЗУНР: порядок утворення, компетенція (схема).
2. Військове будівництво в період Директорії (конспект).
3. Утворення та повноваження Центральної Ради (реферат).

4. Коли були організовані в радянській Україні трудові армії?

Варіант 13

1. Органи влади і управління Української Народної Республіки Центральної Ради (реферат).
2. Передвступний договір ЗУНР з Директорією від 14 грудня 1918р.(конспект).
3. Органи влади і управління за Конституцією УСРР 1929р. (схема).
4. Яким нормативно-правовим актом націоналізовано землі, банки, промисловість у Північній Буковині?

Варіант 14

1. Характеристика «Тимчасового закону про адміністрацію ЗУНР» від 16 листопада 1918р.(конспект).
2. Національні союзи в Конституції УНР 1918р.(реферат).
3. Аміністративно-територіальний поділ Північної Буковини з 1940р. (схема).
4. Яким організаціям передавалися в оренду дрібні підприємства за НЕПу?

Варіант 15

1. Створення радянських органів влади і управління в областях Західної України наприкінці 1939р-протягом 1940р.(реферат).
2. Реформування місцевої влади в Україні у 1992 та 1994 роках (конспект)
3. Органи влади і управління у Підкарпатській Русі, передбачені «Генеральним статутом» 1919р. (схема).
4. Дати назву та кількісний і якісний склад парламентської опозиції у Верховній Раді УРСР у 1990р.

Варіант 16

1. Організація влади в Румунії у 1919-1928рр. та режиму управління в Північній Буковині (реферат).
2. Народні збори Західної України та їх рішення (конспект) .
3. Структура Центральної Ради (схема).
4. Які зміни відбулися в системі оплати праці за НЕПу?

Варіант 17

1. Державне будівництво у Північній Буковині (конспект).
2. Демократизація суспільно-політичного життя в незалежній Україні (1991-1996рр.) (реферат).
3. Складові елементи НЕПу (схема).
4. Яка форма власності на землю встановлювалася Конституцією УСРР 1919р.?

Варіант 18

1. Третій Універсал Центральної Ради, його зміст (конспект).
2. Характеристика Конституції УРСР 1937р. (реферат).
3. Органи влади і управління Української Народної Республіки періоду Директорії (схема).
4. Яка форма власності на засоби виробництва існувала в радянському праві?

Варіант 19

1. Четвертий Універсал Центральної Ради, його зміст (реферат).

2. Органи влади і управління Української гетьманської держави: порядок утворення, компетенція (схема).
3. Суди створені в ЗУНР (конспект).
4. Які зміни в адміністративно-територіальному поділі відбулися в Північній Буковині після звільнення її від німецько-румунської окупації?

Варіант 20

1. Характеристика адміністративно-територіального поділу та органів влади і управління Північної Буковини у складі Румунії з 1925р. (реферат).
2. Створення народних судів Закарпатської України у 1945р.(конспект).
3. Органи влади і управління в Українській гетьманській державі (схема).
4. Дати коротку характеристику виборчого права за Конституцією УСРР 1929р.

Варіант 21

1. Характеристика Конституції УСРР 1919р.(реферат).
2. Реформування місцевої влади в Україні у 1992р. та 1994р.(конспект).
3. Органи влади і управління в ЗУНР (схема).
4. Назвати кілька положень Акту проголошення незалежності України.

Варіант 22

1. Характеристика Закону про мови та Закону про громадянство УНР та ЗУНР (конспект).
2. Звільнення Закарпаття від фашистських загарбників і створення органів народної влади (реферат).
3. Судова система за Гетьманату Павла Скоропадського (схема).
4. Про що йдеться в «Інструкції Тимчасового Уряду Генеральному Секретаріату» від 4 серпня 1917року.

Варіант 23

1. Організація влади в Українській гетьманській державі (реферат).
2. Організація влади в Підкарпатській Русі за «Генеральним Статутом» 1919р. (схема).
3. Декларація про Співдружність Незалежних Держав (конспект).
4. Дати назву органів, які регулювали економічні відносини в губерніях в радянській Україні.

Варіант 24

1. Конституційний договір 1995року, його характеристика (реферат).
2. Державне будівництво в Північній Буковині після звільнення від німецько-румунської окупації (конспект).
3. Органи влади і управління за Директорії (схема).
4. Дати назви нормативно-правових актів Народних зборів Західної України.

Варіант 25

1. Характеристика Конституції Української Народної Республіки 1918року (реферат).
2. Перший з'їзд Народних комітетів Закарпатської України (конспект).
3. Органи влади і управління за Конституцією УРСР 1937року (схема).
4. Про що йшлося в Пакті Молотова-Ріббентропа?

Варіант 26

1. Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад народних депутатів 1990 року та створення парламентської опозиції в особі Народної Ради (реферат).
2. Варшавський договір 1920 року (конспект).
3. Структура Української Галицької Армії (схема).
4. В якій галузі спостерігалось зростання приватних підприємств за НЕПу?

Варіант 27

1. Українське віче у Чернівцях 3 листопада 1918 року (конспект).
2. Створення органів юстиції та адвокатури в Західній Україні після входження її до УРСР (реферат).
3. Органи влади і управління за Конституцією УСРР 1919 року (схема).
4. Про що йшлося в «Основному Тимчасовому Законі» ЗУНР?

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3.1. Підручники, посібники, фундаментальні курси

Основні підручники і посібники

1. История государства и права Украинской ССР. В трех томах. — Т. 1-2.. — К., 1987.
2. Історія держави і права України. /За ред. А.И.Рогожина. — Т. 1-2.— К., 1996.
3. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І., Чехович В.Л. Українське державотворення: Невитребуваний потенціал: Словник-довідник. — К., 1997.
4. Кульчицький В. С., Настюк М.І., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. — Львів, 1996.
5. Історія держави і права України. Академічний курс в 2-х томах / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина. — К.: “ІнЮре”, 2000.
6. Історія держави і права України. Навчальний посібник / За ред. А.С. Чайковського. — К.: “ЮрінкомІнтер”, 2000.
7. Кузьминець О., Калиновський В., П. Дігтяр. Історія держави і права України. Навчальний посібник. — К.: “Україна”, 2000.
8. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І., Чехович В.Л. Українське державотворення: Невитребуваний потенціал: Словник-довідник. — К., 1997.
9. Музиченко П. Історія держави і права України. — К., 2001.
10. Кульчицький В. С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. — Одеса, 2000.
11. Історія держави і права України в 2-х томах / За ред. В.Я. Тація. — К., 2003.
12. Петро Захарченко. Історія держави і права України. — К.: “Атіка”, 2005.
13. Кульчицький В. С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України / Вид. 2-ге. — К.: “Атіка”, 2006.
14. Кульчицький В. С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. — К.: “ІнЮре”, 2007.
15. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
16. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. — Рек. МОН. — К.:Юрінком Інтер, 2010.

1.2. Інші підручники і посібники юридичного характеру

1. Барбах Б., Леснодарський Б., Пиетрчак М. История государства и права Польши. —

- М., 1980.
2. Владимирский-Буданов М.Ф. Обзор истории русского права. — 6-е изд. — К., 1909. (Див. також Ростов-на Дону, 1995).
  3. История государства и права СССР /Под ред. /О. П. Титова. — М., 1988. — 4.1.
  4. История государства и права СССР/Под ред. О.И.Чистякова и Ю.С.Кукушкина. —Т. 1-2.—М., 1985-1986.
  5. Історія держави і права України. — Т. 1-2. К., 1967.
  6. История отечественного государства и права /Под. ред. О.И.Чистякова. — 4.1. — М., 1996.
  7. История советского государства и права. В трех книгах. — М., 1968-1985.
  8. Исаев И.А. История государства и права России. Курс лекций. — М., 1996.
  9. История государства и права СССР (Под. ред. Г. С. Каминского и А.Ф.Гончарова. — 4.1 -М., 1972
  10. Клеандров В.М., Яковлев Л.С. История государства и права России ХУП-XX в.в. (до октября 1917). Курс лекций. — М., 1992.
  11. Кульчицкий В.С., Настюк М.І., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. — Львів, 1996.
  12. Лашенко Р. Лекції по історії українського права. 4.1. Княжа доба. —Прага, 1923; 4.2. Литовсько-польська доба. — Прага. 1924.
  14. Чубатий М. Огляд історії українського права. — К., 1994.
  15. Юшков С.В. История государства и права СССР. — 4.1 — М., 1961.
  16. Історія держави і права України/ За ред. В.Г. Гочаро. Навчальний посібник. — К., 1996.
  17. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Іванов В., 2007.
  - 18 Трофанчук Г.І.. Історія держави і права України [Текст]: Григорій Іванович Трофанчук. — Рек. МОН. — К.:Юрінком Інтер, 2010.

1.3. Підручники і посібники загальноісторичного характеру.

1. Бантыш-Каменский Д.Н. История Малой России. — К., 1993.
2. Василенко Н.П. Очерки по истории Западной Руси и Украины. — К., 1916.
3. Грушевський М. С. Історія України-Русі. В 11 томах, 12 книгах. — К., 1991-1997.
4. Грушевський М. Очерк истории украинского народа. 2-е изд. — К., 1993.
5. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. — К., 1990.
6. Дорошенко Д. І. Нарис історії України. У 2-х т. — К., 1992.
7. Дорошенко Д.І. Історія України 1917-1923. Т.1-2. —Ужгород, 1930-1932.
8. Жуковський Л., Субтельний О. Нариси історії України. — Львів, 1991.
9. Історія русів. —К., 1991.
10. Историография истории Украинской ССР. — К., 1986.
11. Історія України. Курс лекцій у двох книгах. — К., 1991-1992.
12. История Украины. В 10 томах. —К., 1981 -1985.
13. Історія України. Нове бачення. У 2-х т. — К., 1995.
14. Карр Э. История Советской России. — Кн. 1. — М., 1990.
15. Коваль М.В., Кульчикий СВ., Курносков В.О. Історія України. — К.,1992.
16. Крип'якевич І.П. Історія України. — Львів, 1990 (або 1992).
17. Любавский М.К. Очерк истории Литовско-русского государства до Люблинской унии включительно. — М., 1910.
18. Любавский М.К. Очерк истории Литовско-русского государства. — Изд. 2-е — М., 1915.
19. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. — Львів, 1993.

20. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України. — Т.І-2 - К., 1992.
21. Субтельний О. Історія України. — К., 1991.

2. Документи і нормативні матеріали

2.1. Основні збірники.

1. Василенко М.П. Матеріали до історії українського права. — К., 1929.
2. Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы. — Т. 1-3.—М., 1953.
3. Гунчак Т. Українська революція. Документи 1919-1921 рр. — Нью-Йорк, 1984.
4. Законодательные акты Великого княжества Литовского XV-VII в.в. - Л., 1936.
5. Історія держави і права України. Хрестоматія. — К., 1992.
6. Конституційні акти України. 1917-1920 рр. — К., 1992.
7. Літопис руський. — К., 1990.
8. Памятники русского права. В восьми выпусках. — 1952-1961.
9. Історія української конституції (укладачі Слюсаренко А.Г., Томенко М.В.) — К., 1996.
10. Права, за якими судится малоросійський народ 1943 р. - К, 1997.
11. Российское законодательство X-XX веков. — Т. 1 -8. — М., 1984-1991.
12. Съезды Советов Совета ССР в документах, союзных и автономных Советских Социалистических республик: Сб. документов в томах. — М., 1960.
13. Хрестоматія з історії держави і права України. У 2-х томах — К., 1997.
14. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У двох томах. —Т. 1-2. —К., 1996.

2.2. Офіційні джерела.

1. Ведомости Верховного Совета СССР. — М., 1938-1991.
2. Весник Центрального Исполнительного Комитета, Совета Народных Комиссаров и Совета Труда и Оборона Союза Советских Социалистических республик. — М., 1923-1924.
3. Відомості Верховної Ради Української РСР. — К., 1937-1991.
4. Відомості Верховної Ради України. — К., 1991 — ...
5. Вісник Генерального Секретаріату України. — 1917-1918.
6. Весник УНР. —1918.
7. Вісник державних законів і розпоряджень ЗО УНР. — 1919.
8. Державний вісник. — 1918.
9. Звід законів Української РСР. — Т.1-9. — К., — 1982-1989.
10. Зібрання постанов Уряду Української РСР. — К., 1919-1991.
11. Зібрання постанов Уряду України. — К., 1991-1997.
12. Офіційний вісник України. — К., 1997.
13. Собрание узаконений правительства УССР (СУ УССР). 1919-1990.
14. Свод Законов Российской империи.
15. Собрание постановлений правительства Союза Советских Социалистических Республик. (СП СССР). — М. 1938-1949, 1957-1991.
16. Собрание законов и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства Союза Советских Социалистических Республик. — М-, 1924-1938.
17. Свод Законов Союза ССР. — Т. 1-11. — М., 1980-1986.

2.3. Інші документальні публікації

1. Адміністративний кодекс УСРР. Текст і коментар. — Харків, 1929.
2. Боротьба за возз'єднання Західної України з Українською РСР. 1917-1939: Збірник документів і матеріалів. — К., 1979.
3. Боротьба трудящих Буковини за соціальне і національне визволення і возз'єднання з Українською РСР. Документи і матеріали. — Чернівці, 1958.
4. Василенко М.И. Збірка матеріалів до історії Лівобережної України та українського права в ХУП-ХУІІІ вв. — К., 1927.
5. Возз'єднання українського народу в єдиній Українській радянській державі. Збірник документів і матеріалів. — К., 1949.
6. Голод 1921-1923 років в Україні. Збірник документів і матеріалів. — К., 1993.
7. Голод 1932-1933 рр. Документи і матеріали. — К., 1996.
9. Государственная Дума в России в документах и материалах. — М., 1957.
10. Ділова документація Гетьманщини ХVІІ ст.: Збірник документів. — К., 1993.
11. Документи Богдана Хмельницького. 1648-1697р. — Харків, 1961.
12. Закон про вибори до Установчих зборів Української Народної і Республіки. — К., 1917.
13. Збірник законів Української РСР. — Т.1-2. — К., 1974.
14. Из Истории Всероссийской Чрезвычайной комиссии 1917-1921гг.: Сборник документов. — М., 1958.
15. История милиции Украинской ССР в документах и материалах. — [Т.1. 1917-1937.—К., 1969.
16. История Советской Конституции. Сборник документов. 1917-1957. — М., 1957.
17. Історія Радянської Конституції в декретах і постановах радянського уряду. 1917-1936. — К., 1937.
18. Крестьянская реформа в России 1861 года. Сборник документов. — К., 1961.
19. В.И.Ленин и ВЧИ. Сборник докуменетов. — 2-е изд. — М., 1987.
20. Літопис Самовидця. — К., 1971.
21. Манифесты политических сил / Первый штурм., 1990.
22. Мансудов С. Документи з архіву ОДПУ 1921-1927р.р.//Український історичний журнал — 1992. — № 2. - С. 100-111.
23. Мірчук П. Українська повстанська армія 1942-1952. Документи і матеріали. — Львів, 1991.
24. Михаиленко П. П., Кондратьев И.Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах. — Т.1.: (1917-1987). — К., 1969.
25. На защите революции. Из истории Всеукраинской Чрезвычайной комиссии 1917-1922: Сборник документов. — К., 1971.
26. Отмена крепостного права на Украине. Сборник документов и материалов. — К., 1961.
27. Національні відносини в Україні ХХ ст. Збірник документів і матеріалів. — К., 1994.
28. Образование Союза Советских Социалистических Республик: Сборник документов. — М., 1972.
29. Повісті врем'яних літ. — К., 1990.
30. Постановление Съезда народных депутатов СССР "О политической и правовой оценке советско-немецкого договора о ненападении от 1939 г.", принятое 24 декабря 1989 г. // Радянська Україна. — 1989. — 25 грудня.
31. Права, по которым судится малороссийский народ. — К., 1879.
32. Радянська Україна в роки громадянської війни: Збірник документів і матеріалів —

К., 1957-1962.

33. Радянська Буконина. Документи і матеріали. — К., 1967.
34. Революція 1905-1907 гг. на Україні. Сборник документов и материалов. В 2-х томах. — К., 1955.
35. Саксонское зеркало. Памятники, комментарии, исследования. — М.Д985.
36. Сборник действующих постановлений Пленума Верховного суда СССР (1924-1957 гг.).—М., 1958.
37. Собрание малороссийских прав 1807 г. — К., 1926.
38. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. — К.,1993.
39. Советская Украина в годы Великой Отечественной войны 1941-1945. Документы и материалы. — К., 1985.
40. Статут Великого княжества Литовского 1529 года. Текст, перевод и словарь-комментарии.— Минск, 1960.
41. Статут Великого княжества Литовского 1588 года. Тексты. Справочник. Комментарии. — Минск, 1989.
42. Статут Великого княжества Литовского с подведением и надлежащих местах ссылки на конституции, приличные содержанию оного:
Пер. с польского. —Ч. 1-2. СПб., 1811.
43. Суспільно-політичний розвиток західних областей УРСР. 1939-1989: Збірник документів і матеріалів. — К., 1989.
44. Хрестоматия по истории государства и нрава СССР. Дооктябрьским период. — М., 1990.
45. Хрестоматія з історії Української РСР. — Т. 1-8.— К., 1963.
46. Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР. — Т. 1-8. — К., 1963.
47. Шляхом Жовтня. Боротьба трудящих Закарпаття за національне визволення, за возз'єднання з радянською Україною: Збірник документів. — Т. 1-5. — Ужгород, 1957-1967.
48. Хрестоматия по истории СССР с древнейших времен до конца XX в. / под. ред. М.Н.Тихомирова — М., 1960.
49. Экстракт из указов, инструкции и учреждений ... Сената 1786 года. /Под. ред. Н.Василенко. Вип. 2. — Чернігів, 1902.

3. Енциклопедичні і довідкові видання

1. Большой энциклопедический словарь. — М., 1997.
2. Большая советская энциклопедия. — 3-е изд. — Т. 1-30. — М., 1969-1978.
3. Великая Октябрьская Социалистическая революция. Энциклопедия. — М., 1987.
4. Великая Отечественная Война. 1941-1945.: Словарь-справочник/ Н.Г.Андронников, А. С.Галицин, М.М.Кириян и др. — 2-е изд. — М.: Политиздат, 1988.
5. Великий Жовтень і громадянська війна на Україні. Енциклопедичний довідник. — К., 1987.
6. Гражданская война в СССР. — В 2-х т. — М.: Воениздат, 1980.
7. Енциклопедія українознавства. Загальна частина. Т. 1-3. — К., 1994.
8. Енциклопедія українознавства. Словникова частина. — Т.1-11. — Л., 1993-1997.
9. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналі. —К., 1993.
10. Мала енциклопедія етнодержавства. — К., 1996.
11. Новый энциклопедический словарь. /Брокгауз, Ефрон. — Т. 1-29. — М., 1911-1916.

12. Радянська енциклопедія історії України. — Т. 1-4. — К., 1972.
13. Советская историческая энциклопедия. — Т. 1-16. — М., 1961-1976.
14. Українська радянська енциклопедія. — Т. 1-12. — К., 1977-1984.
15. Энциклопедический словарь / Брокгауз и Ефрон. — Т. 1-43. — М., 1890-1907.
16. Энциклопедический словарь Гранат. - 7-е изд. — Т. 1-58. — М., 1910-1948.

4. Спеціальна література з окремих проблем історії держави і права України,

1. Аврех А.Я. П.А. Столыпин и судьбы реформ в России. — М., 1991.
2. Александренко Г. Конституція УСРР і СРСР — Х., 1928.
3. Антонович В.Б. Про козацькі часи в Україні. — К., 1941.
4. Антонович В.Б. Очерк истории Великого княжества Литовского до половины XX ст. —К., 1978.
5. Бабій Б.М. Очерк развития правовых исследований в Украинской ССР. 1917-1984. - К., 1984.
6. Бабій Б.М. Місцеві органи державної влади Української РСР в 1917-1920 рр. - К., 1956.
7. Бабій Б.М. Возз'єднання Західної України з Українською РСР. — К.,1954.
8. Бабій Б.М. Українська радянська держава в період відбудови народного господарства (1924-1925 рр.) - К., 1961.
9. Бабій Б.М. Союз і роль України в його утворенні. — К., 1972.
10. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. — Харків, 1993.
11. Багалій Д. Магдебурзьке право на Лівобережній Україні. — Львів, 1904.
12. Байчоров А.М. Правда и вымысел о Советской Конституции: Против буржуазных фальсификации Основного Закона СССР. — Минск, 1981.
13. Бахчисарайцев-Драбкин. Гражданские кодексы союзных республик. — М., 1926.
14. Білас І. Регресивно-каральна система в Україні (1917-1953). У 2-х книгах.—К., 1994.
15. Беляев П. Очерк права и процесса в эпоху Русской Правды. — М., 1895.
- Бондаревский А.В. Волосне управління та становище селян на Україні після реформи 1861р. —К., 1961.
17. Бойко І.Д. До питання про державність українського народу в період феодалізму// Український історичний журнал (далі УІЖ). — 1968. — №8.
18. Боско Б.Д., Ганжа О.І., Захарчук Б. І. Формування державних кордонів України. 1917-1920 рр. —К., 1991.
19. Боплан Г.Н. Опис України. — Львів, 1990.
20. Борисенок С. Звичаєве право Литовсько-Руської держави на початку XVI ст. // Збірник соціально-економічного Відділу УАН. Вип. III. - К.,1928.
21. Борисенок С. Утворення професійної адвокатури в Литовсько-руській державі // Праці комісії історії українського права Вип. III, ВУАН. — К.,1927.
22. Борьба с преступностью в Украинской ССР. — Т.1(1917-1925). — К., 1965.
23. Брайчевський М.Ю. Приєднання чи возз'єднання // Культура і життя. — 1990. — 1 і 8 липня.
24. Булдаков К.П., Кулешов С. В. История образования СССР и критика ее фальсификаторов. — М., 1982.
25. Вансявичус. С.А. Государственно-правовые институты Великого Княжества Литовского: по статутам 1529, 1566, 1588 гг. —Вильнюс, 1981.
26. Василенко М.П. Конституція Пилипа Орлика // Ученые записки Института истории

Р АНИОН.— М., 1929.

27. Варфоломеева Т.В., Святоцький О.Д. та інші. Історія адвокатури України. - К., 1992.
28. Василенко М.П. Пам'ятник української правничої літератури. — Львів, 1925.
29. Василенко М.П. З історії устрою Гетьманщини. Критичні замітки/ Записки наукового товариства ім. Шевченка. — Т.108. — 1912.
30. Василенко М.П. Як скасовано Литовський статут // Записки соціально-економічного відділу ВУАН. — Т.2-3. — 1926.
31. Василенко М.П. Крестьянский вопрос в Юго-западном и Северо-Западном крае при Николае I и введение инвентарей // Великая реформа. - Т.4. —М., 1911.
32. Васильева Н.И. Гальгерин Г.В., Королев А.И. Первая российская революция и самодержавие. — Л., 1975.
33. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада. — К., 1997.
34. Виленский Б.В. Судебная реформа и коитрреформы в России, — Саратов, 1969.
35. Вивід прав України. — Львів, 1991.
36. Винниченко В. Відродження нації. — Т. 1-3. — К., 1990,
37. Виноградская С.П., Рогожин А. И. Всеукраинский Центральный Исполнительный Комитет советов в первые годы советской власти (1917-1920г.г.) —Харьков, 1977.
38. Велидов А.С. Предисловие ко второму изданию // Красная книга ВЧК. — ТІ. — М, 1990. —С. 3-42.
39. Велидов А.С. Домыслы и факты в деятельности ВЧК // Военноисторический журнал. — 1990. — №4. — С.85-95.
40. Великий Жовтень і громадянська війна на Україні: (Енциклопедичний довідник. — К., 1987.
41. Веселовський Б. Б. История земства. —Т. 1-4. — СПб, 1909-1911.
42. Верт Н. История Советского государства. — М., 1992.
43. Владимирский-Буданов М.Ф. Німецьке право в Польщі і Литві. — Львів, 1903-1904.
44. Власенко С. Міські ради на Україні. — Харків, 1927.
45. Воробейникова Т.У., Дубринова А.Б. Преобразование административно-полицейского аппарата, суда и тюремной системы России во второй половине XIX века. — К., 1973.
46. Вольфсон В. Підручник цивільного права. — Харків, 1927.
47. Волков К. Кримінальне право. —Харків, 1928.
48. Галичина, Буковина, Угорська Русь (составлено сотрудниками журнала "Украинская жизнь"). — М., 1951.
49. Гайдукевич В.Ф. Боспорское царство. — М.,Л., 1949.
50. Гайдукевич В.Ф. История античных государств Северного Причерноморья. — М.-Л., 1955.
51. Гамрецький Ю.М. Універсали — визначальні віхи історії Центральної ради / Український історичний журнал. — 1991. —№8-9.
52. Ганкевич Л. Союз українських адвокатів. —Львів, 1933.
53. Гарлиза В.В. Підготовка земської реформи 1864. — М., 1957.
54. Гарчев П. І., Овод В. В. Про створення Кримської Радянської Республіки в 1919р. //Український історичний журнал. — 1982. - №4.
55. Гельфанд Й. Історичний розвиток радянських конституцій. - К., 1948.
56. Герасименко М.П., Дудішевич К.К. Боротьба трудящих Західної України за возз'єднання з Радянською Україною (1921-1938). — К., 1955.
57. Гершонон М., Кельман Е. Комментарии к Земельному кодексу УССР.—Харьков, 1925.

58. Гершонов М. Земельный суд. — Харків, 1928.
59. Гершонов М., Кельман Е. Земельный кодекс УССР. — Харьков, 1929.
60. Голиков Д.А. Крушение антисоветского подполья в СССР. В 2-х книгах. — 4-е изд. — М., 1986.
61. Голобуцкий В. Запорозьке козацтво. — 1994.
62. Голобуцкий Н.А. Дипломатическая история освободительной войны украинского народа 1548-1654 гг. — К., 1962.
63. Голобуцкий И.О. Запорізька Січ в останні часи свого існування. — К., 1994.
64. Голобуцкий В.А. Черноморское козачество. — К., 1956.
65. Гляков И. Советское право в период Великой Отечественной войны. - М., 1948.
66. Грозовський І.М. Звичаєве право запорозьких козаків. Дис. канд. юрид. наук. —Х., 1998.
67. Гончаренко В.Д. Всеукраинский съезд Советов рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов — верховный орган власти УССР в 1917-1937 года. — К., 1990.
68. Горбачев В.Н. Міське самоврядування в Україні за реформою 1970 року. — Харків, 1995.
69. Горбачевский Н. Словарь древнего актового языка Северо-Западного края и царства Польского. — Вильно, 1874.
70. Горин П. Очерки по истории Советов рабочих депутатов в 1905г. —2-е изд. — М., 1930.
71. Готье Ю.В. История областного управления в России от Петра и до Екатерины П. Т. 1-2.—М., 1913.
72. Гришук В.К. Кодификация законодательства Украинской ССР (1956-1985). Текст лекций. — Львов, 1991.
73. Гришук В. К. Кодифікація кримінального законодавства України. — Львів, 1992.
74. Греков Б.Д. Киевская Русь. Изд. 5-е. — М., 1950.
75. Грозовський І. Звичаєве право Запорозької Січі // Радянське право, — 1991. — №10.
76. Гражданский кодекс советских республик. / Под ред. А.Малицкого - Харьков, 1927.
77. Гражданский процесс. Учебник / Под. ред. Клеймана. — М., 1940.
78. Гражданский процесс. Учебник под. ред. Адрамова. — М., 1946.
79. Грушевский М. Конституційне питання і українство в Росії. — Львів, 1995.
80. Грушевський М.С. Переяславська умова в Україні з Москвою 1654р. Статті й тексти. — К., 1917.
81. Грушевський М. Якої ми хочемо автономії і федерації. — К., 1917.
82. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття. Нариси політичної історії. — К., 1993.
83. Гурвич Г. История советской конституции. — М., 1923.
84. Гуржій О. Українська козацька держава у другій половині ХУІІ-ХУІІІ ст. - К., 1996.
85. Давня історія України. У 2-кн. — К., 1994.
86. Данилова Є. Кодекс законів про працю. Коментар. — Х., 1929.
87. Данилович И.Н. Взгляд на литовское законодательство и литовские статуты // Юридические записки. — Т. 1. — М., 1841.
88. Данилович И.Н. Обзорение исторических сведений о состоянии Свода местных законов западных губерний. — СПб, 1837, 1911.
89. Даневский П. Об источниках местных законов некоторых губерний и областей России. —СПБ, 18747, 1957.
90. Даниленко В.М. та інші. Станілізм на Україні. 20-30 роки. — К., 1991.
91. Демченко Г. Наказание по Литовскому статуту. — К., 1894.

92. Державний центр УНР в екзилі. — К., 1993.
93. Дністрянський С. Загальна наука права і політики. — Прага, 1923.
94. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії. — К., 1996.
95. Драгоманов М. Пропащий час. Українці під московським царством (1654-1876) // Український історичний журнал. — 1991. — №9.
96. Дубровіна А.Б. Механізм управління, суспільний лад і і право України в період імперіалізму і буржуазно-демократичних революцій (1900-1917р.р.) - К.,1970.
97. Дубровіна А.Б. Суспільний лад, механізм управління та право України в період розкладу суспільно-кріпосницької системи і зростання капіталістичних відносин (перша половина ХІХ ст.) — К., 1996.
- 98.
98. Дубровіна А.Б. Судова система України першої половини ХІХ ст. // Вісник Київського університету №7. Серія права. — К., 1967.
99. Дукельський С.С. ЧК-ГПУ. — Х., 1923.
100. Дядиченко В.А. Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України кінця ХVІІ — початку ХVІІІ ст. — К., 1959.
101. Дьячков С.В. Особенности социально-политического развития Штичных государств северного Причерноморья в I-III вв. н.э. — Автореф. дис. канд. ист. наук. — Х., 1987.
102. Евтихеев А. Основы советского административного права. — Харьков, 1925.
103. Ермолаев И.П., Кашафутдинов Р.Г. Свод законов Киевской Руси: учебное пособие для изучения "Русской Правды". — Казань, 1985.
104. Ерошкин П.П. Очерки истории государственных, учреждений дореволюционной России. — М., 1960.
105. Ерошкин Н.П., Куликов Ю.В., Чернов А.В. История государственных учреждений дореволюционной России до Великой Октябрьской социалистической революции. — М., 1965.
106. Єфименко О.Я. Історія України та її народу. — К., 1992.
107. Єфименко А. Южная Русь. Очерки, исследования, заметки. — Т. 1-2. СПб.
108. Іваницький С. Повернута в минуле аграрна політика ліберальної буржуазії // Україна: журнал циклу наук, іст. — 1932. — №1-2, 3.
109. Іванис В. Симон Петлюра — президент України. — Торонто, 1952.
110. Індиченко П.Д. Земельне законодавство поміщицько-буржуазної Росії 1861-1917. - К., 1959.
111. Історія українського війська. — Львів, 1992.
112. Історія української влади. — Відень. — Київ, 1920.
113. История украинской адвокатуры. — Т.2. — М., 1916.
114. Из истории милиции Советской Украины. — К., 1995.
115. Зайончковский П.А. Отмена крепостного права в России. Изд. 2.—М., 1960.
116. Зайончковский П.А. Российское самодержавие в конце ХІХ века. — М., 1978.
117. Зайончковский П.А. Правительственный аппарат самодержавной России в ХІХ веке. —М., 1978.
118. Землянський П.Г. Уголовно-процесуальне законодавство в перші роки Радянської влади. — К., 1972.
119. Зимин А.А. Феодальная государственность и Русская правда// Исторические записки. — 1965.
120. Зимин Л.А., Нолик А.Г. Значение Русской Правды для развития русского,

украинского и белорусского феодального права // Советское государство и право. — 1954. — №4.

121. Златопольський Д.Л., Чистяков О.И. Образование Союза ССР. — М., 1972.
122. Золотухина П.М. Развитие русской средневековой политико-правовой мысли. — М., 1985.
123. Жертвы репрессий. — Киев, 1993.
124. Казанцев С.М. История царской прокуратуры. — СПб, 1993.
125. Кадеєв В. П. Про державний лад Херсонеса в перших століттях н.е. // Український історичний журнал. — 1971. — №9.
- 126.
127. Карев Д.С. Судоустройство. — М., 1948.
128. Каманин И. Последние годы самоуправления Киева по магдебургскому праву. — К., 1888.
128. Каришковский П.Й. Про державний устрій Ольвії // Український історичний журнал. — 1973. — № 2.
129. Карпов Г. Критический обзор источников по истории Малороссии относящихся. — М., 1870.
130. Кедрин И. Берестейський мир: спомини і матеріали. — Л., 1928.
131. Кистяковский А.Ф. Права, по которым судится малороссийский народ. - К., 1879.
132. Кистяковский А.Ф. О значении судебной реформы в деле улучшения уголовного правосудия. — К., 1870.
133. Клунний Г. В боротьбі за селянство: земельне законодавство контрреволюційних урядів за час революції на Україні. — Х., 1926.
134. Коваль М. 1941-1945р.р. Україна // Український історичний журнал. — 1991. — №6.
135. Кодекс законів про працю Української РСР. — Київ, 1959.
136. Кожевников М.В. История советского суда. — М., 1991.
137. Козаченко И.Й. Земский собор 1653 года // Вопросы истории. — 1957. — №3.
138. Комаров Н.Л. Государственный Комитет Обороны постановляет. Документы. Комментарии. Воспоминания. — М., 1990.
139. Кони А.Ф. Отцы и дети судебной реформы. (К пятидесятилетию судебных установ). — М., 1914.
140. Конквест Р. Большой террор. — Рига, 1991.
141. Конквест Р. Жнива скорби. — К., 1993.
142. Конституция общенародного государства. — М., 1978.
143. Конституция СССР. Политико-правовой комментарий. — М., 1982.
144. Конституция УССР: реализация ее принципов и норм. - К., 1988.
145. Копиленко О.Л. Сто днів Центральної ради. — К., 1992.
146. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. Держава і право України. 1917-1920. Центральна Рада, гетьманство, директорія. —К.: Либідь., 1997.
147. Королівський С.М. Перший з'їзд Рад України. — К., 1957.
148. Коржихина Т.П. История государственных учреждений СССР. - М., 1986.
149. Коротких М.Г. Самодержавие и судебная реформа 1864 г. в России. — Воронеж, 1989.
150. Косик К. Україна і Німеччина у другій світовій війні. — Париж - Нью-Йорк - Львів, 1993.
151. Костицкий М. и др. Методы изучения историко-правовых явлений. — Львов, 1986.

152. Костів К. Конституційні акти відновленої Української держави 1917-1919 років і їхня політико-державна якість. — Торонто, 1964.
153. Костомаров Н.И. Исторические произведения. — К., 1989.
154. Костюк Г. Сталінізм на Україні (генеза і наслідки). — К., 1995.
155. Котляревський С. СССР и союзные республики. — М., 1924.
156. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство — М., 1924.
157. Крип'яквич І.П. Богдан Хмельницький. — Львів, 1990.
- 158.
159. Крижанівський В. Про земельні закони УСРР. — К., 1928.
160. Кукушкін Ю.С., Чистяков О. И. Очерк истории Советской Конституции. — М., 1982.
160. Кульчицький В.С. Історія Конституції Української Радянської Соціалістичної Республіки. — Львів, 1956.
161. Кульчицький В.С. З історії адвокатури царської Росії // Проблеми правознавства. — 1996. — Вип.3.
162. Кульчицький В.С. Кодифікація права у XVIII ст. — Львів, 1958.
163. Кульчицький В.С. Галицька радянська республіка.—Львів, 1965.
164. Кульчицький В.С. Державний лад і право в Галичині (другій половині XIX — на початку XX ст.) — Львів, 1966.
165. Кульчицький В.С., Настюк М. І., Ткач А.П. та інші. Воз'єднання Закарпаття з Радянською Україною (соціально-політичні і правові основи). — Львів, 1985.
166. Кульчицький В. Галицький крайовий сейм — знаряддя соціального і політичного призначення трудящих (1981-1911рр.) // Питання теорії і практики радянського права. — К. — Львів, 1953.
167. Кульчицький В.С. Джерела права в Галичині за часів австрійського панування // Проблеми правознавства. — вип.19. — К., 1971.
168. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя(1919-1925). — К., 1996.
169. Кульчицький В.С. Конституційне оформлення СРСР // Проблеми правознавства. — 1973. — Вип. 24. — С. 30-41.
170. Кульчицький В.С. Радянське будівництво в Північній Буковині (1940-1941рр.) // Проблеми правознавства. — 1974. — Вип.27. — С. 31-39.
171. Купрішін В., Сусло Д. На сторожі прав трудящих та інтересів держави. — К., 1973.
172. Курицын В.М. Становление социалистической законности. — М., 1983.
173. Курицын В.М. Государственное сотрудничество между Украинской ССР и РСФСР в 1917-1922 гг. — М., 1957.
174. Курицын В.М. 1937 год в истории советского общества // Советское государство и право. — 1988. — №2. — С. 109-119.
175. Курицын В.М. Советский государственный аппарат в период Великой Отечественной войны // Советское государство и право. — 1985. - №5.
176. Ландкоф С. Основи цивільного права. — К., 1941.
177. Лаппо И. Земский суд в великом княжестве Литовском в конце XVI и начале XVII // Журнал Министерства народного Просвещения. — VI. П.-1897.
178. Лаппа И. Подкоморский суд в Великом Литовском в конце XVI и начале XVII в. // Журнал Министерства народного Просвещения. — VIII. — 1899.
179. Лаппо И. Гродский суд в Великом Княжестве Литовском в XVII ст. // Журнал Министерства народного просвещения. —I-II. -1908.

180. Лашенко Р. Копні суди на Україні, їх походження, компетенція і устрій // Збірник правничої комісії Наукового товариства ім.Т.Шевченка. — Вип. 1-2. — Львів. — 1926-1927.
181. Лашенко Р. Переяславський договір 1654 р. між Україною і царем Московським // Ювілейний збірник в честь проф. Ст. Дністрянського. — Прага, 1923.
182. Лилик С. Західноукраїнська Народна республіка. — Львів, 1990.
- 183.
184. Левицький К. Великий зрив (до історії української державності від березня до листопада 1918 р. на основі споминів та документів). - Львів, 1991.
185. Ленін В.І. Повне зібрання творів. — Т. 1-46. — К., 1969-1978.
186. В.И.Ленин. Об Украине. В двух частях. — К., 1978.
187. Леонов С. В. Советская государственность: замыслы и действительность (1917-1920 гг.) // Вопросы истории. — 1990. — №12.
188. Леонтович Ф.И. Источники русско-литовского нрава. — Варшава, 1894.
189. Леонтович Ф.И. Очерки истории литовско-русского нрава. — СПб. 1894.
189. Леонтович Ф.И. Рада великих князей литовских // Журнал Министерства Народного Просвещения. — 1907. — № 9, 10.
190. Леонтович Ф.И. Русская Правда и Литовский Статуту / Киевские Университетские Известия.—Киев, 1865.
191. Леонтович Ф.И. Веча, сеймы и сеймики в Великом княжестве Литовском / Журнал Министерства Народного Просвещения. — 1910. — № 2,3.
192. Леонтович Ф. Центральные судебные учреждения в Великом княжестве Литовском до и после унии // Журнал Министерства юстиции. — П. — 1910.
193. Леонтович Ф. Областные суды в Великом княжестве Литовском // Журнал Министерства юстиции. — П. — 1910.
194. Лещенко Н.Н. Крестьянское движение на Украине в связи с проведением реформы 1861 года.— К., 1959.
195. Литвак В.Г. Переворот 1961 года в России: почему не реализовалась реформаторская альтернатива. — М., 1991.
196. Лихачев М.Т. Аппарат принуждения Временного правительства // Советское государство и право. — 1979. — №10.
197. Лихачев М.Т. Структура центрального государственного аппарата Временного правительства // Советское государство и право. — 1985. — №1.
198. Ліхолат А. Розгром націоналістичної контрреволюції на Україні (1917-1922). - К., 1956.
199. Ливицький М.Л. ДЦ УНР в екзилі між 1920 і 1940 роками. — Мюнхен-Філадельфія, 1984.
200. Лозинський М. Галичина в 1918-1920 рр. — Прага, 1922.
201. Лось Ф.Є. Революція 1905-1907 років на Україні. — К., 1955.
202. Лось Ф.Є. Україна в роки сталинської реакції. — М., 1944.
203. Лотоцький О. Українські джерела церковного права // Український Науковий Інститут — Варшава, 1931.
204. Лотоцький О. Симон Петлюра. — Варшава, 1936.
205. Любавский М.К. Областное деление и местное управление литовско-русского государства ко времени издания 1-го Литовского статута. — М., 1893.
206. Любавский М.К. Литовско-русский сейм. -М., 1900.
207. Ляхович О. Органи прокуратури України в період Великої вітчизняної війни // Радянське право. — 1971.— №11.

208. Мавродин В. В. Образование древнерусского государства и формирование древнерусской народности. — М., 1971.
209. Мазепа І. Україна в огні і бурі революції. — Т. 1-3. Прага, 1942.
210. Мазепа І., Феденко П. З історії Української революції. — Прага, 1930.
- 211.
211. Маймескулов Л.Н., Рогожин А.И., Сташис В.В. Всеукраинская Чрезвычайная Комиссия (1918-1922). — Харьков, 1971.
212. Макаренко В.П. Бюрократия и сталинизм. — Ростов-на-Дону, 1989.
213. Макогон С., Ткач, А., Цветков В. Розвиток радянської державності на Україні. — К., 1966.
214. Максименко Н.А. Сеймы литовско-русского государства до Люблянской унии. — Харьков, 1902.
215. Максимейко Н.А. Источники уголовных законов Литовского статута. — К., 1894.
216. Максимейко Н.Л. Опыт критического исследования Русской Правды. — Вып. 1. — Харьков, 1914.
217. Максимейко Н.Л. Русская Правда и литовско-русское право. — К., 1904.
218. Малиновский И.А. Учение о преступлении по Литовскому статуту. — К., 1894.
219. Малиновский И.А. Рада Великого княжества Литовского. — Томск, 1904-1910.
220. Малицкий А. Советское государственное право. — Харьков, 1926.
221. Малицкий Л. Советская Конституция. — Х., 1924.
222. Малицкий О., Ратихієв О. Основи радянського адміністративного права. — Харків, 1928.
223. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. — Львів, 1990.
224. Маркс К. Замітки про реформу 1861 р. і пореформний розвиток Росії // Твори. — Т.19.
225. Мартос Б. Перші кроки Центральної ради // Український Історик. 1973. - №3-4.
226. Матвеев Г. К. История семейно-брачного законодательства Украинской ССР. — К., 1959.
227. Маркувич Є. Земельні судові справи. — Харків, 1925.
228. Маршрутами історії. — К., 1990.
229. Месяц В.Д. История кодификации права на Украине в первой половине XVIII века. — К., 1963.
230. Мельгунов С.П. Красный террор в России. — М., 1990.
231. Мельник С.К. Борьба за власть Советов в придунайском крае и воссоединение с Украинской ССР (1917-1850).
232. Микотин В.А. Переяславский договор 1654 года. — Прага, 1930.
233. Мироненко О.М. Правовий аналіз діяльності Центральної Ради. — К., 1995.
234. Мироненко О.М. Судові реформи при гетьмані П.Скоропадському // Правова держава. — Вип.7. — К., 1996.
235. Мироненко О.М. Світоч української державності. Політико-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. — К., 1996.
236. Михайленко П.П. Нариси з історії кримінального законодавства Української РСР. — К., 1959.
237. Михайленко П.П. Уголовное законодательство и органы юстиции УССР в период борьбы за Советскую власть на Украине (1917-1920) — Львов, 1956.
238. Мишуга М. Державна адміністрація на Україні. — Кам'янець, 1919.
239. Мицюк О. Доба Директорії УНР. Спомини, роздуми. — Львів, 1939.
240. Миллер О. Очерки из истории и юридического быта старой Малороссии. Суды

земские, городские и подкоморские в XVIII в. // сб. ХИФО, VIII. — Харьков, 1896.

241.

242. Михалева Н.А. Сущность и юридическая природа, конституции социалистических стран: Учеб. Пособие. — М., 1985.

243. Мішаніч О. В. Від карпатських русинів до закарпатських українців: Історико-літературний нарис. — Ужгород, 1991.

244. Могалевський Ю. Останній акт трагедії. — Львів, 1939.

245. Мордовцев Д. Гайдамаччина. Историческая монография. — СПб. 1870.

246. Мороховцев Е.Д. Крестьянская реформа 1861 года. — М., 1939.

247. Мрига В. Українська радянська держава у Великій вітчизняній війні // Радянське право. — 1970. — №5.

248. Назарян В. В. Теория и практика конституции союзной республики: — Ереван, 1987.

249. Настюк М. И. Сознание и деятельность советских органов юстиции западных областей УССР (1939-1941). — Львов, 1977.

250. Нова Конституція України. Текст Основного закону. Огляд і коментарі. — Київ, 1996.

250. Новосельцев А.П. Образование Древнерусского государства и первые его правители // Вопросы истории. — 1991. — №2-3.

251. Новосівський І.М. Нарис історії права Буковини і Бессарабії. (Записки наукового товариства ім. Шевченка). — Нью-Йорк - Париж - Сідней - Торонто, 1986.

252. Нольде Б.Э. Очерки истории кодификации местных гражданских законов при гр. Сперанском. Вып. 1. — СПб, 1906.

253. Оглоблин О. Українсько-московська угода 1654 р. — Нью-Йорк — Торонто, 1954.

254. Окіншевич Л. Церковні установи України — Гетьманщини ХVI-ХVIII гг. — К., 1930.

255. Онищенко Н.Н. Становление и развитие источников советского права на Украине. — К., 1988.

256. Орлов Л. Тайная история сталинских преступлений. — М., 1991.

257. Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917-1919 рр. — К., 1995.

258. Падох Я. Нарис історії українського кримінального права. — Мюнхен, 1951.

259. Падох Я. Суд і судовий процес старої України. — Нью-Йорк — Львів, 1990.

260. Пашук А.Я. Ґрунтове судочинство на Лівобережній Україні у другій половині ХVIII-ХVIII ст. — Львів, 1994.

261. Палієнко М. Право громадянства в сучасних федераціях і в СРСР. — Харків, 1926.

262. Пашук А. Й. Суд і судочинство на Лівобережній Україні в ХVIII-ХVIII ст.ст. - Львів, 1967.

263. Пашук Я.Й. Організація судів на Україні в другій половині ХVIII ст. — Харків, 1961.

264. Первый Литовский статут 1529 года: Материалы республиканской научной конференции. — Вильнюс, 1982.

265. Петро Г.И. Советский государственный аппарат в годы Великой Отечественной Войны // Правоведение. — 1975. - №3.

266. Петухов Г.Е. Советский суд и становление советской законности в государственном управлении. — Киев - Одесса, 1982.

267. Переход к непу и революционная законность. — М., 1972.

268. Пирогова С.И. Из истории кодификации социалистического кооперативного законодательства в УССР (1923-1925) // Проблемы соц. законности. — 1978. Вып. 3. —

С.132-136.

269. Пичета В.И. Аграрная реформа Сигизмунда-Августа в Литовско-русском государстве на Украине (ХУП-ХУШ вв.) — М., 1945.
270. Пичета В.И. Козацкое государство на Украине (ХУП-ХУШ вв.) — М., 1945.
271. Пичета В. И. Основные моменты исторического развития Западной Украины и Западной Белоруссии. — М., 1940.
272. Портнов В.П., Словин М.М. Этапы развития Советской Конституции.—М., 1982.
273. Погребінський О. Столипінська реформа на Україні. — Харків, 1931.
274. Полянський Н.Н. Царские военные суды в борьбе с революцией 1905-1907 гг. — М., 1958.
275. Поречин Г. Советские республики в их взаимодействиях. — Минск, 1922.
276. Портнов В.Л, Славин М.М. Становление правосудия Советской России (1917-1922гг.). — М., 1990.
277. Портнов В. П., Славин М.М. Этапы развития Советской Конституции. — М., 1982.
278. Потарикина Р.Р. Ревкоми України в 1918-1920 рр. — К., 1957.
279. Прицак О. Пилип Орлик, його конституція і бачення проблем тогочасної України//Дзвін. — 1990. — №2.
280. Приймак Т. Конституційний проект М.Грушевського 1905р. // Український історичний журнал. — 1991. — №1.
281. Пристайко В.І., Шаповал Ю.І. Справа "Спілки Визволення України". Невідомі документи і факти. — К., 1995.
282. Проблемы истории Крима: Тезисы докладов научной конференции. — Симферополь, 1991.—Вып. 1-2.
283. Прокоп М. Порухення політичних і національних прав в Україні 1975-1980 // Сучасність. — 1980 — №9. — С.90-106.
284. Прокоп М. Україна і українська політика Москви. — (Б.М.), 1981.
285. Прохода В. Уваги до праці Матвія Стахова "Україна в добі Директорії УНР" //Український історик. — 1967. — №1-2. — С.91-102.
286. Пушкарева И.М. Февральская буржуазно-демократическая революция 1917г. в России. — М., 1982.
287. Про минуле заради майбутнього. — К., 1985.
288. Пьянков А. П. Происхождение общественного, и государственного строя Древней Руси.— Минск, 1980.
289. 50 років воз'єднання Північної Буковини, хотинського, акерманського та Ізмаїльського повітів Бессарабії з Українською РСР: тези Доповіді республіканської наукової конференції, Чернівці, 22-24 лист. 1990р. —Чернівці, 1990.
290. Радянська енциклопедія історії України. — Т.1-4. — К., 1969-1972.
291. Развитие кодификации советского законодательства. — М., 1968.
292. Раудялюнас В. Подлинник украинского Кодекса "Права" 1743 года // Труды АН Литовской ССР. — Серия А. Общественные. Науки. —Т.4. Вильнюс, 1974.
293. Реабилитация. Политические процессы 30-50 годов. — М., 1991.
294. Рекотов П. В. Німецько-фашистський окупаційний режим в Україні 1941-1944р.р. — К. 1997.
- 295.
295. Революция на Украине (по мемуарам белых) — К., 1990.
296. Рейхель М. Союз Советских Социалистических Республик. Очерк конституционных отношении советских республик. — Харьков, 1925.
297. Рибалка І.К. Історія України. Дорадянський період. — К., 1991.

298. Римаренко ЮЛ. Національний розвій України. — К., 1995.
299. Рибалка І.К., Довгопоп В.М. Історія Української РСР. Епоха соціалізму. — К., 1992.
300. Ривлин А. Первые законодательные акты о советском суде на Украине // Советское государство и право. — 1949. — №11.
301. Ричка В.М. Про адміністративно-територіальний устрій давньоруських земель XI-XII ст.ст. // Український історичний журнал, 1983, №12.
302. Рыбаков Б.А. Киевская Русь и русские княжества XII-XIII вв. — М., 1982.
303. Рыбаков Б.А. Новая концепция предыстории Киевской Руси // История СССР. — 1981. — №1-2.
304. Рогов В.А. Государственный строй Древней Руси. — М., 1984.
305. Рогожин А.Й. Очерки истории социалистической законности УССР в период иностранной военной интервенции и гражданской войны. — Харьков, 1963.
306. Рогожин А.Й. Правоохранительные органы в первые годы Советской власти (1917-1920 гг.) —Х., 1981.
307. Рогожин А.И., Зайцев Л.А. Местные Советы Украины в годы Отечественной войны // Советское государство и право. — 1985. - №4.
308. Рогожин А.Й. Государство и право России в период становления и развития абсолютизма (вторая половина XVII - конец XVIII вв.). — К., 1989.
309. Розенфельд И.Б. Присоединение Малороссии к России (1654-1793): Исторический юридический очерк. - Пг., 1915.
310. Розсоха С. Сейм Карпатської України. — Львів, 1991.
311. Романчук О. Ультиматум. - К., 1990.
312. Салига Л.П. Боротьба Х.Г.Раковського за розширення прав України під час конституційного оформлення СРСР. (травень-жовтень) // Український історичний журнал. — 1992.—№1.
313. Сафронов И.П. Государство и право России в период от февраля до октября 1917. —Харьков, 1965.
314. Сафронов И.П. Підготовка кодексу законів про працю 1922 р. на Україні // Проблеми правознавства. — 1967. — Вип.7.
- 315- Сафроненко К. А. Аграрное законодательство в Росии. — М., 1981.
316. Свердлов М.Б. От "Закона русского" к Русской Правде. — М., 1988.
317. Святоцкий А.Д. Создание советской адвокатуры // Проблемы правоведения. — 1986-Вып.47.
318. Святоцькіш О.Д. Радянська адвокатура. — К., 1990.
319. Сергійчук В. Доля української національної символіки. — К., 1990.
320. Сергеевич В. Лекции и исследования подревней истории русского права. 6-е вид. — П., 1910.
321. Сидельников С.М. Аграрная реформа Столыпина. —М., 1973.
322. Сідак В.С., Степанков В.С. З історії української розвідки та контррозвідки. (Нариси) 2-е вид. — К., 1994.
323. Скрипелев Е.А. Всероссийское учредительное собрание. — М., 1982.
324. Слабченко М. Опыты по истории права Малороссии ХУП-ХУШ ст. — Одесса, 1911.
325. Слабченко М. Центральные учреждения Украины ХУП-ХУШ ст. — Одесса, 1918.
326. Слабченко М. Судівництво на Україні ХУП-ХУШ ст. — Харків, 1919.

327. Слабченко М. Малороссийский полк в административном отношении. Историко-юридический очерк. — Одесса, 1909.
328. Слабченко М.Е. Эскизы из истории "Прав, по которым судится малороссийский народ" // Юбилейный Збірник на пошану академіка Д.І.Багалія. (ВУАН. Збірник іст.-філол. відділу.— №51) — К., 1927.
329. Смішко П.Г. Борьба трудящих украинских і придунайских земель за возз'єднання з УРСР (1917-1940 рр.). - Львів, 1969.
330. Сміян П.К. Жовтнева революція і Закарпаття (1917-1919 рр.) — Львів, 1972.
331. Смолій В.А., Гуржій О.І. Становлення української державності // УЇЖ, 1990, №10.
332. Советское гражданское право.//Под ред. С. Нильянского. — М., 1940.
333. Советская историко-правовая наука. Очерки становления и развития. — М., 1978.
334. Советское право в период Великой Отечественной войны. В двух частях. — М., 1948.
335. Создание основ общественного законодательства. — М., 1972.
336. Соколов І. Суспільний устрій УРСР -К., 1938.
337. Соколов Б. Радянське державне право. — К., 1941.
338. Сокурєнко В. П., Кульчицкий В.С., Настюк М. И., Орач Е.Н., Тыщик Б.И. Социально-политическая закономерность и правовые основы воссоединения западноукраинских земель с УССР. — Львов, 1979.
339. Солженицын А.И. Архипелаг Гулаг: Опыт художественного исследования. — М., 1989.—Т.1-2.
340. Софроненко К.Л. Общественно-политический строй Галицко-Волынской Руси XI-XVIII веков. —М., 1955.
341. Софроненко К.А. Малороссийский приказ Русского государства второй половины ХУП-начала ХVII ст. — М., 1960.
342. Спирип Л.М. Россия 1917р.— М., 1987.
343. Старцев В. И. Внутренняя политика Временного правительства. —М.,1980.
344. Старцев В.И. Крах керєнщины. — Х., 1982.
345. Стахів М. Гетьманський режим в 1918 році і його праводержавні якості. — Скрєнтон, 1950.
346. Стахів М. Україна в добі Дирєкторії УНР. — Т.7. — Скрєнтон, 1963.
347. Стахів М. Третя Советська рєспубліка в Україні. Нариси з історії воєнної інвазії Советської Росії в Україну і розвитку окупаційної системи в часі листопад 1919 — листопад 1924. —Нью-Йорк, 1968.
348. Степанков В.С. Українська козацька рєспубліка в середині ХVII століття і особливості політичного устрою та соціально-економічних відносин. — Хмельницький, 1990.
349. Степанков В.С. Богдан Хмельницький і проблеми державності Україн//Український історичний журнал. — 1991. —№9.
350. Стерчо П. Карпато-українська держава. - Львів, 1994.
351. Страницы истории советского общества. Факты, проблемы, люди. — М.Д989.
352. Судебник Казимира (1648г.) — Вильнюс, 1967.
353. Сусло Д.С. Історія суду Радянської України (1917-1967). — К., 1968.
354. Сусло Д.С. З історії прокуратури Радянської України // Проблеми правознавства. — 1967.—Вип.7.
355. Сурилов А.В. Общественно-политический строй и право Великого Княжества Литовского. — Кишинев, 1961.

356. Сурілов О., Чорнорзуб П. Міські комітети оборони — Місцеві органи влади в роки Великої Вітчизняної війни // Радянське право. — 1975. - №2.
357. Табачник Д., Розтальний В. Сталінський терор: Україна наприкінці тридцятих: Історико-документальна сповідь // К., — 1989. — №2.
358. Таранов А.П. Історія Конституції УРСР. — К., 1957.
Тарановський Ф.В. Обзор памятников Магдебургского права западно-русских городов Литовской эпохи. — Варшава, 1897.
360. Тези про 330-річчя возз'єднання України з Росією (1654-1954рр.). - Схвалені ЦК КПРС.—К., 1954.
361. Ткач А.П. Право України. — Хмельницький, 1992.
362. Ткач А.П. Історія кодифікації дореволюційного права України. - К.,1968.
363. Ткач А.П. Складання української державності в період народно-визвольної війни 1648-1654 рр. // Наукові Записки Київського Університету. (Т.13. — Вип.7.
364. Ткач А.П. Причини ліквідації автономної України в складі Російської імперії // Проблеми правознавства. — Вип.4. — К., — 1966.
365. Теличенко И. Очерк истории малороссийского права до введения Свода законов. — К., 1888.
366. Теплицький В.Н. Реформа 1861 року і аграрні відносини на Україні. — К., 1959.
367. Тищик Б.Й. Галицька Соціалістична Радянська Республіка (1920) — Львів, 1970.
368. Тищик Б.Й., Вівчаренко О.А. Західноукраїнська Народна Республіка. -1918-1923 рр. —Коломия, 1993.
369. Тищик Б.Й., Вівчаренко О.А. Українська Народна Республіка. 1918-1923 рр. — Коломия, 1994.
370. Тищик Б.Й. Організація і структура державного апарату Галицької Соціалістичної Радянської Республіки (1920р.). —Львів, 1996.
371. Тихомиров М. Н. Исследование Русской Правды. — М., 1991.
372. Тихомиров М.Н. Древнерусские города. — М., 1956.
373. Тихомиров М.Н. Пособие для изучения Русской Правды. — М., 1953.
374. Толочко А.П. Князь в Древней Руси: власть, собственность, идеология. — К., 1992.
375. Толочко П.П. Древняя Русь. Очерки социально-политической истории. —К., 1987.
376. Толочко П.П. Київська Русь — К., 1996.
377. Третий Литовский статут 1588 года // Материалы республиканской конференции. — Вильнюс. — 1989.
378. Тхор В.І. Про органи управління в містах України другої половини ХУП-ХУІІІ ст. // Український історичний журнал. — 1975 - №2.
379. Украинские Карпаты: История. — К., 1989.
380. Універсали Центральної ради // Український історичний журнал.
381.
— 1987.—№9.
381. Усенко И. В. Первая кодификация законодательства Советской Украины.—К., 1989.
382. Усенко І.Б. Позасудова репресія. Як це починалося // Комуніст України. — 1990. — №2.
383. Усенко І.Б. Україна в роки непу: доля курсу на революційну законність. — Харків. 1995.
384. Фалькевич П., Житковский Н. Административный кодекс УССР. — Харьков, 1929.

385. Фалькевич Й. Радянський державний устрій. — Харків, 1929.
386. Фроянов И.Я. Киевская Русь. Очерки социально-политической истории. - Л., 1980.
387. Фроянов И.Я. Исторические реалии в летописном сказании о призвании варягов // Вопросы истории. — 1991. — №6.
388. Фукс С. І. Радянська держава і право в період іноземної воєнної інтервенції та громадянської війни (1918-1920) —Харків, 1960.
389. Харитонов В.Л. Лютнева буржуазно-демократична революція 1917 р. на Україні // Український історичний журнал. — 1987. —№2.
390. Харитонов В.Л. Лютнева революція 1917 р. на Україні. — Х., 1965.
391. Хачатуров Р.Л. Становление права (на материалах Киевской Руси).— Тбилиси, 1988.
392. Химинець Ю. Закарпаття—земля української держави: Нотатки з історії Закарпаття. — Ужгород, 1991.
393. Христюк П. Замітки і матеріали української революції 1917-1920 рр. — Відень, 1921-1922. —Вип.І-ІУ.
394. Цибко О.Г. Революційно-визвольна боротьба трудящих Західної України за возз'єднання з УРСР (1934-1939 рр.) — Львів, 1963.
395. Черкаський І.Ю. Судові реформи гр. К.Г.Розумовського. — К., 1914.
396. Черкаський І. Громадський (копний) суд на Україні-Русі XVI-XVIII ст. // Праці комісії історії українського права УАН. — Вип. IV-V. - К., 1928.
397. Черкасова Н.В. Формирование и развитие адвокатуры в России 60-80-е годы XIX в.—М., 1987.
398. Чернецький. История Литовского статута // Киевские университетские известия. — 1967.—№1-12.
399. Чехович В.А. Победа Великого Октября и становление государственного Союза Советских Республик (1917-1922 гг.) —К., 1986.
400. Чехович В.А. Проблеми національно-державного будівництва України в роки непу. — Харків, 1995.
401. Чотири універсали. — К., 1990.
402. Чубатий М. До історії адвокатури на Україні. — Львів, 1934.
403. Чубатий М. Основи державного устрою Західно-Української Республіки. — Львів, 1920.
404. Чубатий М. Княжа Русь — Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй — Нью-Йорк — Париж, 1964. (Записки наукового товариства ім. Т.Шевченка. — Т.178).
405. Чубатий М. Державно-правове становище українських земель Литовсько-руської держави // Записки наукового товариства ім.Т.Шевченка. — Львів, 1924.
406. Шабульдо Ф.М. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского. — К., 1987.
407. Шаповал Ю.І. Україна 20-50 років: Сторінки ненаписаної історії. — К.,1993.
408. Шаповал М. Занепад УНР. — Париж, 1935.
409. Шевченко Ф.П. Боротьба за Радянську владу на Закарпатській Україні. — К., 1950.
410. Шевченко Ф.П. Політичні та економічні зв'язки України з Росією в середині XVII ст.— К., 1959.
411. Шевчук В. Козацька держава. — К., 1995.
412. Шелухін С. Історично-правничі підстави української державності. — Вінніпег, 1929.
413. Шелухін С. До вивчення "Руської Правди" // Науковий ювілейний збірник Українського університету в Празі, присвячений Т.Г.Шевченкові. 4.2. — Прага, 1930.

414. Шліхтер А. Государственная дума и ее роль в освободительном движении. — СПб., 1906.
415. Шморгун П. Ради робітничих депутатів на Україні в 1905р. — К., 1955.
416. Штам С.И. Управление народным образованием в СССР (1917-1936). Историко-правовое исследование. — М., 1985.
417. Шапов Я.Н. Государство и церковь Древней Руси X-XIII ст.ст. — М., 1989.
418. Щербина В. До питання про статті Богдана Хмельницького // Ювілейний Збірник на пошану М.С.Грушевського (ВУАН. Збірник іст. філол. відділу. — № 76) — Т.1. — К., 1928.
419. Щербина П.Ф. Судебная реформа 1864 года на Правобережной Украине. — Львов, 1974.
420. Юридична освіта і наука на Україні. — К., 1992.
421. Юрченко О. Українсько-російські стосунки 1917р. в правовому аспекті.— Мюнхен, 1971.
422. Юшков С.В. Очерки по истории феодализма в Киевской Руси. — М., 1940.
423. Юшков С.В. Общественно-политический строй и право Киевского государства. — М., 1940.
424. Юшков С. В. Русская Правда, ее происхождение, источники и значение. — М., 1950.
425. Юшков С.В. Русская Правда. Тексти на основі 7 списків та 5 редакцій. — К., 1935.
426. Ющик О. Реформування законодавчого процесу: проблеми і перспективи // Віче. — 1995.—№2.
427. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. Т. 1-3. — Львів, 1990-1992.
428. Яковлів А. Українсько-московські договори в ХУП-ХУІІ віках — Варшава, 1934.
429. Яковлів А. Український кодекс 1743 року "Права, по которым судится малороссийский народ". — Мюнхен, 1949.
4320. Яковлів А. Статті Богдана Хмельницького. Перший договір між Україною і Росією 21 березня 1854р. // Пам'ятники України. — 1991. - №2.
431. Яковлів А. Основи Конституції УНР. — Париж, 1935 (Народна газета, 1991, №16).
432. Яковлів А. Договір гетьмана Богдана Хмельницького з Москвою року 1654 // Ювіл. збірник на пошану академіка Д. І. Багалія. (ВУАЛ. Збірник іст.-філол. відділу — К51.) —К.,1927.
433. Яковлів А. До історії кодифікації українського права ХVІІІ ст. // Праці Української історико-філологічного товариства в Празі. — Т.2. Прага, 1939.
434. Яковлів А. Німецьке право в працях українських правників ХVІІІ ст. // Науковий збірник Українського вільного університету в Празі. — Прага, 1942.
435. Яковенко Д.Т. Высшие органы государственной власти Украинской ССР в условиях социализма (1917-1927 гг.) — К., 1975.
436. Якубовская С.И. Развитие СССР как союзного государства (1922-1936 гг.) —М., 1972.
437. Яневський Д.Б. Маловідомі конституційні акти України 1917-1920 рр. —К. 1991.
438. Яневський Д. Б. Українська Центральна Рада — перші кроки до новітньої державності (березень - листопад 1917р.) // Минуле України: відновлені сторінки. — К., 1991.
439. Ярмыш А.Н. Наблюдать неотступно. — К., 1990.
440. Ярмыш А.Н. Судебные органы царской России в период империализма (1900-1917 гг.). Учебное пособие — К., 1990.

